Sequẽs capitulũ dicant

GAUDEO

P. BERTII,

PROFESSORIS ET COSMOGRAPHI REGII

BREVIARIUM TOTIUS ORBIS TERRARUM.

Cui accessit series Romanorum Imperatorum.

HANOVIÆ,

Sumptibus Clementis Schleichii, & Petri de Zetter.

M.DC.XXIX.

REVERENDO ET SPECTABILI VIRO

DN. FRANCISCO LE CHARRON Canonico & Archidiacono insignis ac Metropolitanæ Ecclesiæ Parisiensis, & Decano S. Germani Autissio-dorensis,

P. BERTIVS S. D.

BREVIARIVM *istud Geographicum cuius potius quam tuo nomini inscribam? Conceptum est magna ex parte, formatum, editumq; in ædibus tuis, inter gratas illas atq; eruditas Porticus*

tuæ ambulationes; cuius spatia corpus incessu, oculos picturis, animum meditationibus exercent recreantque. Non videtur tutius deponi potuisse fœtus iste, quam in sinu eius, cuius secreto lari vitam & lucem debet. Si Valentinianus Augustus Ruffi Festi haud absimilem laborem; si Alexander VI. Pontifex M. Hermolai Barbari breues & succinctas in Melam notas, hilari fronte excepere, si quotidie istis similia suos inueniunt patronos ac protectores; dabis mihi veniam, si audeam sperare, Te ista nostra non despecturum, vel quia à nobis profecta sunt, quos tu iampridem amicitia tua dignatus es, vel quia in exigua mole argumentum tra-

ctant

ctant omnia suo complexu continentis MVNDI: *scis enim Iliadem quoque Homeri nuculæ inclusam, artifici suo gratiam ex industria operis peperisse.*

Vale. *Dat. Lutetiæ Parisiorum, in Vicinia Tuæ Hermathenæ.* Kalend. *Quintilibus Anno M.DC.XXV.*

HERODOTVS LIBRO V. qui Terpſichore, Geographicarum Tabularum vſum neceſſitatemque ſic oſtendit.

ἈΠικνέεται δ' ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. Τῷ δὲ ἐς λόγους ἤιε ἔχων χάλκιον πίνακα, ἐν τῷ ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. Βουλόμενος δὲ συμβουλεύειν ἵνα Κλεομένης ἀντὶ τοῦ Δαρείου τοῦ τῶν Περσέων βασιλέος πόλεμον ἀναιρέῃ, Κατοίκηνται ἔφη ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἵδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώρην ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. Δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τὴν τῆς γῆς περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. Λυδῶν δὲ (ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται Φρύγες, οἱ πρὸς τὴν Ἠῶ, πολυπροβατώτατοί τε ἐόντες ἁπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν. Τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε,

ἐν

ἐν ᾗ ἥδε Κύπρος νῆσος κέεται, οἱ πεντάκοντα τάλαντα βασιλέϊ τὸν ἐπίτειον φέρον ἐπιτελεῦσι. Κιλίκων δὲ τῶνδε ἔχοντ' Ἀρμένιοι οἵδε καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ Ματιηνοὶ χώρην τήνδε ἔχοντες. Ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπια κείμενα ἐστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. Ἑλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἤδε τῷ Διῒ πλούτου πέρι ἐρίζετε.

PROPERTIVS LIBRO IV.
IN EPISTOLA ARETHVSÆ ad Lycotam.

Cogor & è tabula pictos ediscere Mundos,
Qualis & hæc docti sit positura Dei.
Et disco quà parte fluat vincendus Araxes,
Quot sine aquâ Parthus millia currat equus,
Quæ tellus sit lenta gelu, quæ putris ab æstu,
Ventus in Italiam qui benè vela ferat.

SALVSTIVS IN CATILINARIO.

Facundia Græci, gloria belli Galli ante Romanos fuere.

Ad nostram vsque memoriam Romani sic semper statuere, Alia omnia virtute sua prona esse, cum Gallis pro salute non de gloria certari.

IVSTINVS ABBREVIATOR TROGI, LIBRO XXV. agens de Antigono.

Gallorum ea tempestate tantæ fœcũditatis iuuentus fuit, vt Asiam omnem velut examine aliquo implerent. Deniq; neq; Reges Orientis sine mercenario Gallorum exercitu vlla bella gesserint, neq; pulsi regno ad alios quam ad Gallos confugerint. Tantus terror Gallici nominis siue armorum inuicta felicitas erat, vt aliter neq; maiestatem suam tutam, neq; amissam recuperare se posse, sine Gallica virtute arbitrarentur.

BREVIA-

BREVIARIVM TOTIVS ORBIS TERRARVM.

ORBIS vniuerſus etſi nondum percognitus, nunquam tamen æque luſtratus fuit, atque nunc eſt. Veteres enim Geographi Græci Latinique, & qui ab iis ſitum orbis didicere, Poetæ, Oratores, Hiſtorici, eas tantum Terras deſcripſere, quas norant, quaſq; iudicabant eſſe habitabiles. Nos, multorum ſæculorum ac plurimorum hominum experientia edocti, multa ipſis profitemur incognita: & quas illi orbis regiones crediderunt vel ob æſtum, vel ob frigora deſertas, eas nos multis locis incoli ſcimus. Partes eius alii pauciores, ego ſex pono: Arcticam, Antarcticam, Europam, Africam, Aſiam, & Americam.

I. AD ARCTOAM pertinent 1. Regio Subpolaris incognita; 2. Groenlandia, 3. Spitsbergia ſiue

Nieuland, 4. Islandia, quæ nunc subiecta est Daniæ & Nornegiæ Regi. 5. Noua Zemla, cum Mari Hyperboreo, & fretis duobus, Waygaz, & Dauis, quorum illud est Orientalius, hoc magis in occasum vergit. Illo Batavi, hoc Angli fretum Anian adsequi, & in Indiam penetrare, nostra memoria, quamuis irrito hactenus conatu, aggressi sunt. Nec desunt, qui fretum Anian omnino esse negent, terrasq; Asiæ & Americæ dicant esse continuas, quos, quia experientiæ testimonio refutare non possumus, in medio relinquemus: illud contenti monuisse, Groenlandiam, quæ ad gradum LXXX. latitudinis accedit, gramina gignere herbasq; virentes, à quibus & nomen accepit, quum Noua Zemla, quæ quatuor gradibus est Australior, tota nuda sit & impascua, feraque animalibus carniuoris.

II. AD ANTARCTICAM referendæ sunt vastæ illæ regiones, quæ Polo Australi subiectæ, longe lateque inde extenduntur per tres Zonas, Frigidam, Temperatam, & Torridam: commendabiles non tantum prædicatione Petri Ferdinandi de Quir Hispani, qui tractum illum

illum magna parte ipse lustrauit: sed etiam cœli solique constitutione, terrarumque amplitudine; æquant enim Europam & Africam simul sumptas.

III. EVROPA multo quam Africa aut Asia contractior, iam inde à Macedonibus & Romanis sedes Imperii fuit; post Christum vero natum, domicilium quoque Orthodoxæ Fidei. Patet ab Austro in Boream ad CCXXV. leucas maiores. A freto autem Gaditano ad Tanaim, hoc est, ab occasu in ortum DCCL. Circumscribitur Oceano Septentrionali, Atlantico, Mari Mediterraneo, Hellesponto, Propontide, Bosporo Thracio, Ponto Euxino, Bosporo Cimmerio, Mæotide, Tanai, & linea quæ à Tanais flexu porrigitur ad ostium fluminis Obii. In ea hodie dominantur varii. Insulas Britannicas regit Carolus, filius Iacobi Stuarti, qui primus Scotiæ regnum Angliæ regno iunxit. Hispaniam tenet Philippus IV. Philippi III. filius, Philippi II. nepos, Caroli V. Imperatoris abnepos. Gallia subiecta est Christianissimo nostro Regi Ludouico XIII. Henrici Magni filio. Germania Imperatorem habet Ferdinandum

Auſtriacum, cui vxor Eleonora Mantuana. Norvegia & Dania ſubiectæ ſunt Chriſtiano IV. Frederici F. Sueciam habet Guſtauus Caroli F. qui pulſo ob religionem Catholicam Sigiſmundo, Rege ac nepote ſuo, Ioannis Regis filio, ipſe regnum inuaſit, & filio ſuo Guſtauo reliquit. Poloniæ & Lithuaniæ præeſt Sigiſmundus, quem Sueciæ regno à Carolo patruo exutum diximus. Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia, & Sclauonia Imperatori ſubſunt. Græciam, Thraciam, Bulgariam tenet Turcarum Imperator, qui nunc eſt Sultan Amurath: Viciniores Aſiæ partes habent Ruſſus & Tartarus.

RELIGIO per Euporam alibi Catholica eſt, alibi Hæretica & Apoſtatica. Catholicæ Eccleſiæ caput eſt Romæ, ſucceſſor B. Petri, Vrbanus VIII. pietatis & eruditionis decus, cuius inter primas laudes merito ponendum eſt, quod litteris amorem ſtudiumque Francorum coniunxit, ſicut de Vrbano III. loquitur Froiſſardus. Catholici cum eo ſunt, eiuſque, vt veri paſtoris vocem agnoſcunt, in Gallia, Rex noſter Chriſtianiſſimus, Filius Eccleſiæ primogenitus, quem idcir-

idcirco primo loco commemoro. In Germania, Ferdinandus Imperator; in Hispania, Philippus Rex, qui etiam in cæteris suis ditionibus nullam Religionem præter Catholicam admittit. Sunt præterea Catholici omnes Italiæ Principes; adhæc, Duces Sabaudiæ, Lotharingiæ, Bauariæ, & Electores, Imperii Ecclesiastici.

In Magna Britannia viget adhuc Calvini secta, non quidem ad Puritanorum formulam, siue eorum qui cum doctrina ritus quoque Ecclesiæ damnant: sed ad normam eorum qui fidem habent Geneuensium, ritus Catholicorum: multum tamen sibi de præclara Regis CAROLI indole pollicentur omnes boni: augetque ipsorum spem coniugium cum sorore Christianissimi Regis nostri, bonis auibus nuper contractum: sperant enim vouentque, & matris, & auiæ, summarum Heroinarum, & vxoris diuinis virtutibus, fideique singularis exemplo, ipsum quoque Regem ab infami errore per Christi gratiam in viam veritatis & vitæ reuocandum esse, cum summa sua gloria, egregio Regni sui firmamento, & gaudio totius Ecclesiæ: deprehen-

sum est enim ipsum haud ita pridem benignius Catholicos habere cœpisse. Sed nostra hæc vota sunt. In Scotia plerique adhuc ad Puritanos magis accedunt. In Hibernia, si vim adimas & minas, omnes Catholici sunt. In Dania, Suecia, Noruegia, Lutherani sunt; sed serpit clanculum virus Caluinisticum. In Polonia & Lithuania Rex & pleriq; Proceres cum Clero & infinita manu nobilium, aliorumq; ciuium & rusticorum turba, sunt Catholici; cæteræ religiones, vt sunt, Lutherana, Caluinistica, Ariana, Samosateniana, Anabaptistica, tolerantur & exercentur palam, ne ipsa quidem Iudaica excepta. Bohemia habet Catholicos, sed etiam Hussitas, Valdenses siue Picardos, Lutheranos, Caluinistas, Iudæos. Morauia præterea etiam Anabaptistas, quos superioribus annis Imperator Ecclesiæ militans subuertit. In Belgica, siue inferiore Germania, Prouinciæ quæ Hispanorum Regi parent, sunt omnes Catholicæ; quæ vero ab ipso secesserunt, delato ad Ordinum statum iure maiestatis, mutarunt quoque publicee religionem, eamque euexerunt, quæ à Ca-
tho-

tholica quam longissime recedit. Viget ergo illic, pro hoc tempore Caluinismus, & quidem ad formulam Gomaristarum, damnatis nuper in Dordrechtano conciliabulo Arminianis, quorum ministri etiam oppressi, &c, vel finibus eiecti, vel in carceres conclusi sunt. Catholici tamen, Lutherani, Anabaptistæ, Ariani, Samosateniani, Brunistæ, ipsique adeo Iudæi, sub specie libertatis tolerantur; sed minus omnibus Catholici. Verentur enim, ne, si sublato religionis dissidio priscam illam & Catholicam publice euehant, paullatim videantur ad Hispaniarum Regem, cum quo implacabile odium exercere cupiunt, accedere. In Heluetia Pagi quidam sunt Catholici, vt Lucernensis, Tugiensis, Suitensis, Vndervvaltensis, Solodurensis, Friburgensis, Vriensis; quidam Caluinistici, vt Tigurinus, Bernensis, Basileensis. Habent autem hoc proprium Caluinistæ, vt statum, in quem irrepserunt, euertant, neque ante conquiescant, quam ipsi rerum potiantur. Irrisores, turbulenti, factiosi, disputaces, ingrati, arrogantes supra quam dici aut credi potest, hostes

Catho-

Catholicorum iuratissimi, quique non tantum ipsi nihil conferunt ad repellendam imminentem Christianorum ceruicibus Turcarum vim; sed etiam motis intestinis dissidiis, bellisque impediunt alios Reges id conantes, quin & opes viresque ipsorum à communi hoste auersas in mutuam Christianorum perniciem concitant. Atque hoc ipsis est reformare Ecclesiam. In Turcia sunt Mahumetani & Græci Schismatici; quidam tamen etiam Catholici. In Russia Græc, Armenii, & Pagani.

OPES Principum ex annuo ipsorum prouentu æstimantur. Francorum Rex xxx. milliones auri creditur excedere. Hispaniarum Rex ex omnibus suis ditionibus non colligit vltra xix. milliones. Rex Magnæ Britanniæ, quatuor; Poloniæ, tres: tantundem Venetiarum Dux. Pontifex vnum cum dimidio; Hetruscus duos, Sabaudus vnum. Lotharingus dimidium eius. Rex Daniæ cc. millia coronatorum; Sueciæ tantumdem. In Germania Imperium confert suo Imperatori sex milliones auri: Valet autem millio decies centena millia coronatorum.

LIN-

LINGVÆ per Europam præcipuæ sunt tres: Romanismus apud Italos, Gallos, Hispanos. Teutonismus apud Heluetios, Germanos, Bauaros, Suecos, Noruegos, Danos, Anglos, & plerosque Belgas. Sclauonismus in Sclauonia, Polonia, Bohemia, Hungaria. Habent autem singulæ regiones in sua lingua diuersas iterum dialectos. In quibusdam vero locis linguæ audiuntur quarum nullum est cum cæteris commercium, vt in Britannia Armorica, Nauarra, &c.

INSVLÆ BRITANNICÆ sunt plures. Minores quidem Orcades xxx. & Hebrides xxiv. Maiores vero duæ, Hibernia, & Albion, siue Magna Britannia: iuxta quas sitæ sunt insulæ, Mon, *Anglesey*, Vectis, & Gallico littori appositæ, *Iersey*, & *Gernesey*; in quibus vocibus vltima syllaba *ey* insulam significat.

HIBERNIA, *La Irlande*, veterum Scotia est; Lacum præcipuum habet Ernensem, cui vicinum est Purgatorium Patritii. Fluuii sunt plures, quorum quidem maximus Sannouius; nobilitatur tamen præ cæteris Auenlifius, ob Dublinum vrbem

bem Regiam & Archiepiscopalem; cuiusmodi etiam sunt Armachia, Cassilia, & Toam. Hi quatuor Archiepiscopatus habent sibi subiectas sedes XXIX. suffraganeas.

MAGNA BRITANNIA cuius situm Ptolemæus infæliciter descripsit, diuiditur in Scotiam, quæ Boream respicit, Angliam, quæ Austrum; & Walliam, quæ Occasum. SCOTIA, *l'Ecosse*, amnes habet Tinam, Escam, Lethum: Montem Grampium: Syluam, Caledoniam: Lacum Nessum: Vrbem Regiam Edenburgum: Scholas Andreapolim & Alberdoniam. Promontorium Boreale Orcas, *Dungis lehead*.

ANGLIA, *l'Angleterre*, nomen traxit ab Anglis Saxonibus; fluuios famosos habet Tamesin, & Sabrinam, quarum illa Londinium alluit, *Londres*, vrbem Regiam: hæc Glocestriam. Promontoria sunt, Cantium, *Kent*: & Nerium, *Cornuaille*. Archiepiscopi duo, Cantuariensis, *Canterbury*, & Eboracensis *Yorck*. Ille est Primas regni, habetque suffraganeos XXII. Hic tres duntaxat. CAMBRIA siue Wallia versus Occasum porrigitur ad mare Hibernicum, ab eaque

Primo-

Primogeniti Regum dicuntur Principes Walliæ. Portus versus Orientem est Dubris, *Doure*, ex aduerso Calisii: versus Occasum est *Pleymuth*: sunt & alii passim portus Santvvyck, Grauesend, Colcester: Merces Britannicæ sunt, Stannum, Lana, pannus, ceruisia; nam aurum argentumve exportare fas non est. Lupos vero insula tota non habet.

HISPANIAM, quæ auorum nostrorum memoria cœpit foris inclarescere, quum antea vix ipsa sibi aduersus incursiones Pœnorum, Romanorum, Gothorum, Vandalorum, Saracenorum sufficeret, Romani in Citeriorem & Vlteriorem diuisere; quarum illa Tarraconensis dicta fuit; hæc habuit Bæticam & Lusitaniam. Illam à Vandalis vocamus hodie Andalusiam; hanc à portu Calæ Portugaliam. Montes Pyrenæi Hispaniam separant à Gallia: cætera ambit mare. Ad fauces freti Gaditani (quod nos vocamus *l'Estroit de Gibraltar*) est Calpe mons, quem Saraceni vocant *Gibal Tarif*, quasi dicas, montem Tarifi; respondetque ei in Africa Abyle mons, quem nunc vocant *Ceutam*. Montes istos dixerunt antiqui

qui Columnas esse Herculis, à quo & fretum ipsum perfossum crediderunt. Flumina quæ in mare Ibericum exonerantur, sunt, Tholobis, *Tarderat* Rubricatus, *Lobregat*; Iberus *Hebro*; Durias, *Guadaluiar*; Sucro *Xucar:* Terebus *Segura*; Tader, *Guadalentin*. Nam in Oceanum influunt Bætis, *Guadalquiuir*; Anas, *Guadiana*; qui medio cursu mergitur, ac post decem leucas iterum erumpit: Tagus, *Taio:* Munda, *Mondego:* Durius, *Duero:* Minius, *Mingo*. Regna Hispaniæ diuisa olim inter plures fuere; ac tunc quidem nemo erat illorum, qui non Francorum Regibus libenter adsurgeret, inque aduersis rebus ipsorum salutarem opem imploraret: nunc omnibus illis regnis ad vnum caput reductis, auctaque aliunde potentia, creuit cum fortuna animus, eoque tandem deuenit, vt plura adhuc appetat. Regna hæc sunt, GRANATA, cuius vrbs primaria à Saracenis condita, idem nomen habet. ANDALVSIA, in qua eminent Hispalis, *Seuille*, Nebrissa, Corduba, & *Iaen*. ESTRAMADVRA, in qua Pax Iulia, *Badaios*; Augusta Emerita, *Merida*, ad Anam

vtra-

vtraque MVRCIA, in qua Carthagonoua, *Cartagena.* VALENTIA, in qua vrbes, Valentia, & Ilice, *Alicante.* CATALONIA, in qua Dertosa, Barcino, Tarraco, Emporiæ. ARAGONIA, in qua Cæsar-augusta *Saragossa:* Ilerda, *Lerida* Orgelis, *Vrgel:* Osca, *Huesca.* GVIPISCOA, in qua Tolosa & Flaviobriga, *Fuentarauie.* BISCAIA, in qua Flavionavia, *Bilbao.* ASTVRIA, in qua Oviedum: GALECIA, in qua Compostella, *S. Iago.* LEGIO, quæ vrbem habet eiusdem nominis. CASTELLA NOVA in qua Toletum & Madridum. CASTELLA VETVS, in qua Salmantica & Valedolit. His accessere NAVARRÆ pars in qua Pampelo, *Pampeluna*; & PORTVGALLIA, in qua vrbes, Olisippo, *Lisbone,* ad Tagum flumen; Conimbriga, *Coymbre*; Ebora, *Euora.* ALGARBIA, in qua *Siluis* & *Tauila.* Insulæ vicinæ Hispaniis sunt, in Oceano quidem GADES, *Cadiz:* in Mediterraneo vero, Gymnesiæ siue Baleares, MAIORICA, & MINORICA, cum EBYSO quæ nunc *Yuica* dicitur; minores volens prætereo.

Titulus Regis sic fere concipitur,

PHI-

PHILIPPVS Dei gratia Rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ, vtriusque Siciliæ, Hierosolymæ, Portugaliæ, Nauarræ, Granatæ, Toleti, Valentiæ, Galiciæ, Maioricæ & Minoricæ, Hispalis, Sardiniæ, Cordubæ, Corsicæ, Murciæ, Iaen, Algarbiæ, Algeriæ, Gibraltar, Insularum Canariæ, Indiarum Orientalis & Occidentalis Insularum & Continentis Oceani. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabandiæ, Limburgi, Luxemburgi, Geldriæ, Mediolani, &c. Comes Habspurgi, Flandriæ, Tirolis, Barcelonæ, Arthesiæ, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Namurci, Zutphaniæ, &c. Marchio Imperii, Dominus Biscaiæ, Frisiæ, Mechliniæ, Traiecti, Transisalaniæ, Gruningæ. Dominator in Asia & in Africa.

GALLIA, *la Gaule*, quæ & ante Romanos belli gloria per orbem claruit, & sub Romanis perdiu habuit Imperii sedem Augustæ Treuirorum, Pyrenæis, Oceano, Rheno, Alpibus, & mari Mediterraneo clauditur. Hæc à Romanis initio tributa fuit in Citeriorem & Vlteriorem: illius pars Cisalpina siue Italica, ab habitu

bitu gentis vocata fuit Togata: Transalpinæ vero pars vicinior dicta fuit Prouincia Narbonensis fuitque Braccata; Reliquam omnem Galliam quæ Comata appellabatur, diuisit Cæsar in parteis treis, Aquitanicam, Celticam, quæ postea Lugdunensis vocata est, & Belgicam: nam Prouinciam Narbonensem, quæ iam tunc Romanis parebat, non accensuit ille Galliæ à se vincendæ. FRANCI partem illam quæ ipsorum armis subacta fuit, appellauere FRANCIAM occidentalem: ad discrimen scilicet Franciæ orientalis, quæ est in Germania. Itaque Aquitania initio Francia non fuit. Burgundia Sequanica, *la Franche Contè*, nunc non est Francia. Hodie enim Franciam vocamus, eam omnem Galliam, quæ Regi nostro subiecta est. Et quia de veteri illa ditione partes Rheno, Scaldi, Mosæ, ac Mosellæ vicinæ iam pridem abrasæ sunt; facile est videre quantum imminutum sit Francorum prædium. Eam ergo hodie ab Italia separat adhuc antiquus limes: à Sabaudia Rhodanus; Araris à Burgundia, Mosella à Lotharingia, & Ducatu Luxemburgensi, *Aa* riuulus à Flandria,

dria. Amnium alii in Mediterraneum influunt, vt Varus, *le Var* Argenteus *Argent.* Rhodanus *le Rosne* Ledus *le Lez.* Arauraris, *Erhault.* Obris, *l' Orbe.* Atax, *l' Aude*, è quibus Rhodanus recipit ripa dextera Ararim *la Saone*, Ericuam, *l' Erieu*, Ardescham & Vardonem, *le Guard:* sinistra Isaram, *l' Iser*; & Druentiam, *la Durance.* Arar excipit Loignionem & Dubim *le Doux* In Oceanum vero se exonerant, Atyrus, *l' Adour*, Garumna, *la Garone*, Carantonus, *la Charente*, Altisio, *l' Aultye*, Semaigna, Ligeris, *le Loire* Orna, *l' Orne*, Sequana, *la Seine*; Somona; *la Somme*; Scaldis, *l' Escault*; Rhenus, *le Ryn.* Atyrus duos Gauos recipit ex Pyrenæis deuolutos. In Garumnam influunt læua quidem Sauus, Gimouus, Ægircius, *le Gers*, & Balisa. Dextera vero, Tarnis, *le Tar*, Oldus, *Lot*, Duranus, *la Dordoigne* In Ligerim, Elauer, *l' Allier*, Vigenna, *la Vienne*, Anger, *l' Indre*, Caris, *le Cher*, Meduana, *le Meyne*, qui recipit Sartram, Huinam, & Ledum *le Loir* In Sequanam, Matrona, *le Marne*; Icauna, *Ionne* Alba, *l' Aube* Æsia, *l' Oise* In Æsiam, Axona, *l' Asne*, qui recipit

B.silam,

Basilam, *le Vesle*. In Scaldim Legia, *Lys*. Scarpa, *l'Escarpe*. Dendra, & Demera. In Rhenum, Mosa & Mosella. Postremum, plures habet sola Gallia fluuios opportunos, & fluminibus impositos pontes, quam reliqua omnis Europa. MONTES Galliæ præcipui sunt Pyrenæi, Alpes, Gebennæ, Vogesus, Iura: Alpium aliæ sunt Maritimæ, aliæ Graiæ & Coctiæ, aliæ Penninæ, quæ à Penno Deo nomen habent. Herculem Graiis, Annibalem Coctiis in Italiam venisse constat. Fuit autem Francorum Regibus id semper curæ, vt per Alpes plures ipsis aditus paterent in Italiam. LACVVM maximus est Lemanus. Diuisiones alias Galliæ, quæ sub Romanis, Gothis, Francisque primæ, secundæ, ac tertiæ stirpi, fuere, nunc omitto, contentus præsentia referre. FRANCIA igitur, si eam seorsim à partibus iis quæ abrasæ sunt, spectes, variè diuidi potest, per Diœceses, per Parlamenta, per Prouincias, per Censum. Harum primæ, non tantum quia vetustissima est, sed etiam quia maximè proportionata, miniméque obnoxia mutationibus, nos nunc insistemus. Sub Imperio

igitur Christianissimi Regis nostri sunt, 1. Diœcesis Lugdunensis, ad Rhodani & Araris confluentes, cuius Præsul vocatur Cleri Gallicani Primas. 2. Rothomagensis ad Sequanam, in Normannia, quæ est Lugdunensis secunda. 3. Turonensis, ad Ligerim quæ est caput Britanniæ, in Lugdunensi tertia. 4. Senonensis ad Icaunam, habet in se Lugdunensem quartam, à qua resecta est, & in Metropolim erecta, Lutetia Parisiorum. 5. Treuerensis ad Mosellam, suffraganei sunt in Francia, Metensis, Tullensis, Verdunensis, omnes in Belgica I. ipse autem est Elector Germanus. 6. Vesontinus ad Dubim extra Francum est: eius suffraganeus tamen Bellicensis paret nostro Regi, in Lugdunensi quinta. 7. Rhemensis, Dux & Par Franciæ, est in Belgica secunda, ad Basilam flumen. 8. Viennensis prima est ad vrbem eius nominis adsitam Rhodano. 9. Ad Narbonam quæ Ataci prætexitur, est pars vna secundæ Viennensis. 10. ad Tolosam, quæ Garumnæ est apposita, pars altera. 11. ad Aquas Sextias, *Aix en Prouence*, pars vna tertiæ Viennensis. 12. ad Arelaten, *Arles*, pars altera.

ra. 13. Ebrodunensis, *Embrun*, est quartæ Viennensis. 14. Biturica, *Bourges*, Aquitaniæ primæ, diciturque eius Præsul vtriusque Aquitaniæ primas. 15. Burdegala, *Bourdeaux*, Aquitaniæ secundæ, ad Garumnam. 15. Auscii, Aquitaniæ III. ad Ægircium flumen. 15. Auenio cessit Pontifici.

Nec fuerit abs re, breuiter hoc loco ostendere, quænam in Gallia ciuitates Episcopales quibus Metropolibus subiectæ sint. Habet ergo LVGDVNENSIS Archiepiscopus suffraganeos IV. Eduensem siue Augustodunensem, *Autun*; Lingonensem, Ducem & Parem Franciæ, *Langres*; Cabillonensem ad Ararim, *Chaalons sur saosne*; Matisconensem, *Mascon*. ROTOMAGENSIS, sex, Baiocassinum, *Baieux*; Abrincatensem, *Auranche*; Ebroicensem *Eureux*; Sagiensem, *Seez*; Lexouiensem, *Lizieux* Constantinum, *Constances*. TVRONENSIS IX. Cænomanensem, *Mans*, ad Sartram amnem; Redonensem, *Renes*; Andegauensem, *Angers* ad Meduanam; Nannetensem, *Nantes*, ad Ligerim. Corisopitensem, *Cornuaille*; Venetensem, *Vannes*; Briocensem, *S. Brieu*; Maclo-

uienſem, S. *Malo*; Leonenſem, *S. Paul de Leon*; Tricorienſem, *Triguier*, & Dolenſem, *Dol*, qui quondam Archiepiſcopi titulum ac dignitatem geſſit. SENONENSIS tres, Autiſſiodorenſem, *Auxerre*, ad Icaunam; Trecaſſinum, *Troyes en Champaigne*, ad Sequanam. Niuernenſem, *Neuers*. nam, PARISIENSIS cum ſubiectis Carnutenſi, *Chartres*; Aurelianenſi, *Orleans*; & Meldenſi, *Meaulx* à Senonenſi reſectæ ſunt, anno M. DC. XXIII. DE TREVERENSI eiuſque tribus ſuffraganeis, deque VESONTINO, iam dixi. RHEMENSIS ſuffraganei ſunt octo, Sueſſionenſis, *Soiſſons*, Catalaunenſis ad Matronam, Comes & Par, *Chaalons ſur Marne*; Laudunenſis, Dux & Par Franciæ, *Laon*. Siluanectenſis, *Senlis*. Bellouacenſis, Comes & Par Franciæ, *Beauuais*: Ambianenſis, *Amiens*, Nouomenſis. Comes & Par, *Noyon*; Bononienſis in Pago Geſſoriaco, *Bouloigne ſur mer*: nam Morinenſis ſiue Teruauenſis, *Teruanne*, itemque, Cameracenſis, *Cambray*, Atrebatenſis, *Arras*, & Tornacenſis, *Tournay*, iam inde ab anno M. D. XXV. translato ad Burgundum iure omni Politico, Eccleſiaſti-

ſiaſticam quoque ſubiectionem Rhemenſi auerterunt. VIENNENSIS Metropolis habet ſibi ſubiectos Epiſcopos, Geneuenſium, *Geneue*, cuius ſedes ob ciuium hæreſi infectorum rebellionem translata eſt Anicium, Sabaudiæ opidum, *Anicy*; Gratianopolitanum, *Grenoble*, ad Iſaram: hanc autem vrbem vocat Cicero in Epiſtolis Cularonem; Albenſem ſiue Viuarienſem, *Viuieres*. Dienſem, *Die*, Valentinenſem, *Valence*, ad Rhodanum: Maurianenſem, *S. Iean de Morienne*. NARBONENSIS habet ſuffraganeos nouem, Biterrenſem, *Bezieres*; Agathenſem, *Agdo*; Carcaſſonenſem, *Carcaſſonne*; Memauſenſem, *Niſmes*; Luteuenſem, *Lodeſue*; Monſpeſſulanum, *Montpellier*, qui olim fuit Magelonæ, in ſtagnis Volcarum, S. Pontii Tomeriarum, *S. Pont. de Tomiere*; Alectenſem, *Alet*; & Vcetenſem, *Vſez*. TOLOSANVS habet ſeptem; Apamienſem, *Pamieres*; Mirapicenſem, *Mirepoix*; Montis Albani, *Montauban*; Vaurenſem, *Vaur an pays de Laurageois*; Lombarienſem, *Lombez*, S Papuli, *S. Papoul* & Riuenſen, *Rieux*. AQVISEXTIENSIS habet quinque; Aptenſem, *Apt*; Reienſem, *Ries*; Foro-

iulienſem, *Freiuls*, Vapincenſem, *Gap:* Ciſtaricenſem, *Seſteron*. ARELATENSIS præeſt quatuor ſuffraganeis, Maſſilienſi, *Marſeille*: Tricaſtino, *S. Paulde Tricaſtin*, Telonenſi, *Tolon*, & Arauſionenſi, *Oranges*. EBRODVNENSI ſubiecti ſunt ſex, Dinienſis, *Digne*; Graſſenſis, *Graſſe*; cuius olim ſedes fuit Antipoli, *Antiboul*; Vencienſis, *Vences*, Glandatennenſis, *Glandeues*; Senetenſis, *Sanes*; & Nicenſis, *Nice*. BITVRICENSIS habet ſuffraganeos vndecim; Claromontenſem, *Clairmont en Auuergne*. S. Flori, *S. Flour*; Ruthenenſem, *Rodez*: Vabrenſem, *Vabres*: Caduenſem, *Cahors*; Lemouicenſem, *Limoges*; Tutelenſem, *Tulles*: Mimatenſem, *Mande*: Albienſem, *Alby*: Caſtrenſem, *Caſtres*: & Anicienſem, *Puyen Velay*. BVRDEGALENSIS Archiepiſcopi ſuffraganei ſunt nouem: Aginnenſis, *Agen*: Enculiſmenſis, *Angouleſme*: Santonicus, *Sainctes*; Pictauienſis, *Poictiers*, Petrocorienſis, *Perigeux*; Condomenſis, *Condon*. Maleacenſis, *Malezais*: Luxionenſis *Lucon*, & Sarlatenſis, *Sarlat*. AVSCIVS vel AVXITANVS habet ſuffraganeos decem, Aquenſem, *d'Aqs*: Lectoratenſem,

Lai-

Laictoure, Conuenenſem, *Cominges*, Conſeranenſem, *Conſeran*: Adurenſem *Aire*: Vaſatenſem, *Bazas*, Leſcarienſem, *L'ſcar*; Tarbenſem in Caſtris Bigorris, *Tarbes*; Oleronenſem, *Oleroa*, & Baionenſem, ſiue Boatum, *Baione*: nam Eluſa iam pridem eſſe diſiit: Pampelo vero retracta eſt ad Hiſpanos. Pares ſæculares cum titulo Ducali ſunt, Burgundus, Normannus, & Aquitannus: cum titulo vero Comitatenſi, Flander, Toloſanus, & Campanus.

FRANCOS autem imprimis commendant iſta 1. Zelus Religionis Catholicæ: nuſquam enim terrarum ardentius Deus ab omni ſexu, ab omni ætate, ab omnibus ordinibus colitur & quidem ſine vllo vel fuco vel inquiſitione: In Gallia ſe primum exſeruit ſub Conſtantino publica Chriſtiani nominis profeſſio, fugato Paganiſmo. Primus Europæ Regum Chlodouæus Chriſti fidem in Gallia amplexus eſt. Primus Carolus Magnus, vt nutantem in Occidente fidem Catholicam ſtabiliret, Imperium Francorum inſtituit. Plures Martyres habuit ſola Gallia ob Chriſti nomen quam cætera omnis Europa. Nuſ-

quam alibi plura ob commune Ecclesiæ bonum Concilia celebrata sunt. In Gallia præcipuorum Cœnobiorum sunt origines, Cistерciensium, Clareuallensium, Præmonstratensium, Cluniacensium, Grandimontẽsium, Carthusianorum quorum propagines in reliquam Europam, imo & terrarum orbem postea deductæ sunt. Franci Romanos Pontifices vt Ecclesiæ Christianæ parentes nudos de suis bonis ditauere; oppressos defendere: eiectos excepere: fugatos restituere: quodque omnium Gentium erat officium, soli præstitere: ob quas res merito Reges Franciæ dicuntur Christianissimi, & filii Ecclesiæ primogeniti. Habet quidem Francia ex suis nuper ortos visceribus hæreticos Caluinistas, sed solos; & quis vnquam ager sine lolii mixtura? habet ergo, sed non probat; habet sed vt formosa facies verrucam: vt Israelitæ in terra sancta Philistæos; ad fidei suæ exercitium, exigentibus ita adhuc peccatis nostris, denique in spem ipsorum conuersionis. 2. Commendat etiam Francos Monarchiæ duratio, iam enim MCC anni sunt, quum Reges Regibus perpetuo succedunt, & quidem præ-

cipuis

cipuis virtutibus insigniti; alii quippe Sancti audiunt, alii Fortes, Intrepidi, alii Clementes, alii Augusti, alii Iusti, alii Casti, alii Prudentes: IN LVDOVICVM hodie regnantem Deus plena manu omnia ista bona simul congessit, addita insuper singulari in rebus gerendis Fælicitate. 3. Commendant insuper Francos diuinæ defensionis miracula: nunquam enim eos deseruit cæleste numen: excitata etiam desperatissimis rebus ad viros animandos virguncula. Quam fuerit stupenda Galliæ post excessum Henrici III. Regis Christianissimi ex circumstantibus malis liberatio, sciunt & testari possunt, qui tunc vixerunt. 4. Adde legum Sanctitatem; ex Gallia quippe cæteræ ferè Gentes per Europam traxere Rerumpublicarum suarum administrandarum exemplum. Qui Senatum Parisiensem videt, habet, vnde sibi repræsentet Amphictyonum grauitatem, Areopagitarum dignitatem, Senatus Romani splendorem & maiestatem. 5. Adde sanctitatem, eruditionem, modestiam, Cleri. 6. Adde toto regno florentes litteras, artes, sapientiam. Vna Parisiensis schola plurimarum per Europam

est mater : ex ea profecti P. Lombardus, Albertus Magnus, Thomas Aquinas, & miraculum orbis Iulius Cæsar Scaliger. Debent litteratores Budæo, Turnebo, Erasmo, Passeratio. Debent Cuiacio, Alciato, Tiraquello, Iureconsulti : Fernelio, Dureto, Riolano, Medici : Aurato & Ronsardo Poetæ. Mureto Oratores : B. Hilario & S. Bernardo, Theologi. Orontio, Mathematici ; Fremenelio pictores. Imperatores denique & belli Duces Henrico Magno. 7. Neque omittenda est morum comitas. Huc ergo tanquam in veram humanitatis scholam mittitur quotannis ex omnibus orbis partibus selecta nobilitas, vt cum lingua ciuilem viuendi modum posita barbarie addiscat. 8. Addam postremo loco vbertatem & felicitatem soli, cuius tria sunt signa certissima : primum, euectiones & exportationes fructuum merciumque dominatarum, tritici, inquam, salis, vini, olei, lanarum, croci, glasti, ferri, telarum, merciumque manufactarum : Secundum, frequentia portuum, versus vtrumque mare, interius & exterius, vrbiumque nihilominus à mari remotarum amplitudo & multitu-

do.

do: Tertium, ciuium copia. Hisce rebus fit, vt vna Gallia plura valeat regna.

Sunt etiam in GALLIA BELGICA Germaniæ duæ Cisrhenanæ, diuersæ à Germania magna; Diuiditque illas Mosella fluuius, quem Ptolemæus Obrincum vocat. In GERMANIA SVPERIORE sunt Heluetia, Alsatiæ pars Cisrhenana, Lotharingia, Palatinatus pars, cum agro Moguntiaco. In GERMANIA INFERIORE sunt Treueri, Leodienses, Mursenses, Cleuenses, Bergenses, Iuliacenses, Bataui, aliique, quos omnes, iura quæ habent, & priuilegia, & arma, à Francorum regibus tenere nemo gentium ignorat. Hodie promiscue vocant Prouincias Belgicas, & Prouincias Germaniæ inferioris, eas omnes, quas Burgundionum Dux, qui nunc est Rex Hispaniarum, vt patriam hæreditatem vel habet, vel repetit; quamuis illarum nonnullæ trans Rhenum in Germania Magna sitæ sint. In Gallia numerantur, ARTESIA, cuius Metropolis Atrebatum: FLANDRIA, in qua Gandauum, Brugæ, Ipræ, Insulæ, Duacum. HANNONIA habet Valentinianas, &

Montes. LVXEMBVRGVM, LIMBVRGVM, NAMVRCVM, CAMERACVM, MECHLINIA, habent vrbes singulæ suorum nominum. ZELANDIA quoque tota Gallica est, ad ostia Scaldis, constatque pluribus insulis, quarum nobilissima est VValachria, habens opida portusque, Vlissingam, *Middelburgum*, Veriam, Armudam. Trans Rhenum in Germania Magna, sunt FRISIA OCCIDENTALIS, quæ vrbes habet Alcmariam, Enchusam, Hornam, aliasque; FRISIA simpliciter ita dicta, est in Germania magna, habetque Leouardiam Harlingam, Doccomium, Frankeram vrbes præcipuas. GRONINGA, vrbem habet cognominem. GELDRIA habet Rurmundam, & Arnemium In TRANISALANIA, *Ouerysel*, sunt Dauentria, Campi, Svvolla. Vltima Transrhenanarum Prouinciarum in Germania inferiore est ZVTPHANIA. Ex vtraque Rheni parte sitæ sunt, HOLLANDIA, & VLTRAIECTVM *Vtricht*. Illius vrbes sunt Dordrechtum, Harlemum, Delfum, Leida, Amsterodamum, Gauda: Huius, Traiectum, ciuitas Archiepiscopalis, &

Amer

Amersfordia. Habent autem singulæ Prouinciæ Curias suas supremas, in quibus ius dicunt peremptoriè, & à quibus non datur prouocatio. Quæ autem est Hagæ Curia Ordinum Generalium, ea tantum decernit de rebus ex communi confœderatione ad bellum, pacem, & nauigationes pertinentibus. Gubernator Hollandiæ, Zelandiæ, & VVestfrisiæ post excessum Mauritii Nassouii, est Henricus eius frater, Princeps Arausionensis, Gubernator Geldriæ & Traiecti est Ernestus Nassouius.

HELVETII, *les Suisses*, Pagos XIII. tenent, vt sunt, Tigurinus *Tzurich*, Bernensis, Lucernensis, Vrensis, Suitensis, Vndervvalt, Tugensis, Glaronensis, Basileensis, Friburgensis, Salodurensis, & Abbatiscellensis. VALESII oram tenent quæ inter Rhodani fontes & lacum Lemanum interiecta, montibus vtrimque cingitur: vrbs præcipua est Sedunum. ALSATIÆ est Argentoratum: NEMETVM Spira; VANGIONVM Wormatia. PALATINATVS habet cis Rhenum in Gallia Frankendaliam & Neostadium.

GERMANIA MAGNA siue

Transrhenana nunquam à Romanis exacte cognita, ne dum subacta fuit. Eam omnem Franci hodie ex vna eius gente vocant Alemaniam: Sunt enim Alemani siti ad fontes Danubii: nomen habent vel à viris, nam *man* virum significat, vt in Nortman, Herman, Karolman, Duitsman; vel ab Alemone amne eius tractus. Debet autem Germania Imperium suum Francis nunc, deuoluta per Saxones & Sueuos ad domum Austriacam gubernatione, paret Burgundioni. Terminatur Rheno, Vistula, Oceano, ac Danubio. Amnes habet præter eos quos iam dixi, Vidrum, *le Vecht*, Amasim, *le Emse*, Visurgim, *le VVyser*. Albim, *le Elbe*, Oderam, *la Odere*. In Rhenum influunt ex parte Germanica Nicer, *le Necker*, vbi sunt, Reutlinga, Tubinga, Stutgardia, Helbrunna, & Heidelberga. Mœnus, *le Mein*, vbi sunt Bamberga, Wurtzburgum quam vocant Herbipolim, ac denique, Francofurtum. Lupia, *la Lippe*, ad quem sunt Paderborna & Lipstat. In Visurgim se præcipitant Fulda, Adrana, Alara. In Albim se exonerant parte dextera Elstera, & Hauela; læua, Molda, & Sala. Sunt autem in Germania

mania Regna aliquot, & Ducatus, & Comitatus, & Marchionatus. Regna sunt, NORWEGIA, in qua Berga SVECIA, in qua Stocholmia. DANIA in qua Hafnia. *Koppenhagen*; BOHEMIA in qua Praga, ipsumque insuper REGNVM GERMANIÆ, Ducatus præcipui sunt hi, SAXONIA SVPERIOR & INFERIOR, quarum hæc habet Ducatum Lawemburgicum, Luneburgensem, cui vicinus Episcopatus Halberstadensis, & Meckleburgensem cum Ducatu Brunsuicensi, cui nunc præest Vlricus, frater Christiani Halberstadensis. Illa Electoratum Saxonicum, cum Misnia, & Lusatia: nam Westfalia, quæ Saxoniæ quondam fuit, nunc alios Dominos habet. Electoratui nunc præest Ioannes Georgius, cuius aula Dresdæ. DVX WIRTEBERGICVS in Sueuia habet Tubingam & Stutgardiam ad Nicrum fl. DVX BAVARÆ habet Ingolstadium & Ratisponam ad Danubium. DVX SILESIÆ Vratislauiam, *Preslavv*, ad Oderam. DVX HOLSATIÆ Slesvvicum, Segenburgum. WVRCEBVRGENSIS Dux præest Franciæ Orientali, in qua est Bamberga. COMITES præcipui

sunt

ſunt iſti, PALATINVS, *le Comte Palatin*, habens cis & trans Rhenum, itemque ad Danubium amplas ditiones. Inferioris Palatinus caput eſt Heidelberga: Superioris Amberga: vtriq; nuper, adſumpto etiam Electoris titulo præeſt Maximilianus Dux Bauariæ, poſt eiectum rebellionis titulo Fredericum Palatinum, Iacobi Britanniæ Regis generum: factum id ſolemniter Ratiſponæ anno M. DC. XXIII. die 23. Februarii. COMITES Embdenſis & OLDENBVRGICVS Friſiis vicini ſunt, pertinetque ad Friſiam Orientalem, LANDGRAVIATVS HASSIÆ habet Caſſeliam & Martpurgum, cui præfuit Mauritius Caluiniſta; nam Darmſtadienſem habet Ludouicus, cui etiam adiudicatum eſt Martpurgum. In THVRINGIA eſt Erfordia. MARCHIONATVS BRANDEBVRGICVS Sarmatis initio oppoſitus fuit, nunc eſt Electoratus præeſtque illi Georgius Guilielmus. In eo Marchionatu eſt Iagerndorf. Archiepiſcopus Magdeburgenſis eſt totius Germaniæ primas, habetque ſuffraganeos Merſeburgenſem, Michſnenſem, Brandeburgenſem, & Hauelburgenſem. E-

lectores Ecclesiastici sunt, Moguntinus, Coloniensis, Treuerensis. Sæculares, Saxo, Palatinus, Brandeburgicus & Rex Bohemiæ. VRBES ANSEATICÆ *Les Villes Anzeatiques*, diuisæ sunt in quatuor Ansas, Lubecensem, Coloniensem, Brunsuicensem & Borussicum. CIRCVLI Imperii *Les cercles ou Kreyts de l'Empire* sunt decem, FRANCONICVS, BAVARICVS, AVSTRIACVS, SVEVICVS, RHENENSIS, ELECTORALIS, WESTPHALIÆ, SAXONIÆ SVPERIORIS, SAXONIÆ INFERIORIS, ac denique BVRGVNDICVS. Curia siue Tribunal Forense litium decidendarum in Imperio, est Spiræ Nemetum, in ripa Gallica. Titulus Imperatoris, ex quo res ad domum Austriacam delata est, sic fere concipitur. ⁖ ⁖ ⁖ Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Slauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis &c.

Danubius, omnium Europæ fluminum maximus, inter lacum Constan-

ſtanticnſem & Nicri fontes haud procul Schafhuſia in Hercynia oritur, decurritque per Sueuiam & Alemaniam, vbi eſt Vlma, itemque per Bauariam, Auſtriam, & Hungariam, ac ſumpto Iſtri nomine mergitur Ponto Euxino, *Mer Maior*, ou *Mer noire*, quinque oſtiis: Influunt in ipſum amnes LX. quorum præcipui, ex parte dextera, Lechus, ad quem Auguſta Vindelicorum *Augsbourch*. Iſera, ad quam Friſinga, vrbs Epiſcopalis. Ænus *le Yn*, qui Æniponti nomen dedit, *Ynſpruck*, vrbi Metropolitanæ, cuius ſuffraganeæ ſunt, Tridentina, Paſſauienſis, Vienna Auſtriæ, Gurca, Brixia, Friſinga, Secouia, & Chyema. Recipit autem Oenus Saltzam ad quem ſita eſt Saltzburgum, dicta quondam Iuuauia, ſedes Archiepiſcopalis; Aniſam, *Ens*, qui Bauaros à Pannoniis ſeparat; Tum Arabonem, *Rab*, & nobiliſſimos amnes Drauum Sanumque. Deinde Morauam & Ieterum. Siniſtra ripa accipit Alemonem, ad quem eſt Eichſtadium. Reginonem ad quem Ratiſpona; & ex Carpatho monte decurrentes, Teyam, ſiue Tibiſcum, & Malkam, qui iuncti, Danubio miſcentur.

AVSTRIÆ

AVSTRIÆ caput eſt Vienna, ad Danubii ripam ſiniſtram. Auſtrum verſus ei adſidet STIRIÆ Ducatus, inter Muer & Mietz amnes, qui in Drauum influunt. Eſt & Ducatus CARINTHIÆ inter Muer & Drauum, cuius incolæ ſtrumoſi. Eſt denique & CARNIA, hiſce omnibus Auſtralior.

HVNGARIA partem tenet veteris Pannoniæ, quæ tota Ciſdanubiana Iazygumque fuit, & DACIÆ, quæ fuit Tranſdanubiana. Eſt autem Hungaria Turcorum Imperio proxima, qui in ea quidem occupauit Belgradum Anno 1420. Strigonium, & Valponem anno 1443. Quinque Eccleſias, anno 1543. Budam, anno 1526 Albam Regalem 1543. Singidunum, anno 1439. reliqua pars adiuta Principum Catholicorum opibus, hoſtilem vim adhuc fortiter ſuſtinet. Nam Caluiniſtæ ab Eccleſiæ defenſione ſunt alieniſſimi. Daciam hodie vocamus TRANSSILVANIAM, vel *Sibembergiam*, quaſi dicas, Septem caſtrenſem, à ſeptem vrbibus, quarum primaria eſt Cibinum : *Hermanſtat* : eam mediam interſecat Mariſus fluuius : Poſſidetur autem à Gabriele Bethlem.

SILE-

SILESIÆ amnis præcipuus eſt Odera qui & Viadrus dicitur, vrbs, Vratislauia *Preslavv*, Infra eam eſt MORAVIA, de qua dixi, vrbs præcipua *Olmutz*. Ortum verſus ſequitur POLONIA cuius pars maior ſiue Germanica cis Viſtulam ſita eſt; minor ſiue Sarmatica, trans amnem. Flumina in Viſtulam decurrunt ex parte Germanica, Pilcza, ad quam ſita eſt Petricouia, *Pioter Kovv*, Tribunal Regni vnum: ex ripa verò Sarmatica fluit *Buck* cui adſidet *Kaminiez*. Vrbs minoris Poloniæ præcipua eſt, Lublinum, ſedes altera Tribunalis. Maioris vero Poloniæ vrbes ſunt Cracouia, Sandomiria, Poſnania, & Varſauia.

BORVSSIA, *lapreiſſe* in Regiam & Ducalem diuiditur: fuitque olim vtraq; Equitum Teutonicorum. In illa ſunt, Marieburgum, Torunia, Culma, Varmia, Gedanum, *Dantzsok*; in hac, quam à Rege Poloniæ in feudum tenet Georgius Guilelmus Elector Brandeburgicus, ſunt Elbinga & Mons Regalis, *Kuningsberg*, Emporia ſatis nota. In Littore huius tractus colligitur Electrum. In LIVONIA ſunt Riga & Reualia. In

CVR-

CVRLANDIA *Memel, & Windair.* In LITHVANIA, Vilna. In PODOLIA, quæ ſe ad Pontum vſque Euxinnum porrigit, eſt Kiouia. In RVSSIA eſt Moſcouvv, magni Ducis Aula & Tribunal.

ITALIA Alpibus ſeparatur à Gallia & Germania, cætera cingitur mari Liguſtico, Tyrrheno, Siculo, Adriatico. Mons Apenninus medio eius dorſo incumbit, pertingens inde à Liguria vſque ad mare Siculum, occupanſque quartam ferè Italiæ partem. Amnes nobiliſſimi ſunt, Padus, qui & Eridanus, *le Po*, Atheſis Italis *Adeſe*, Germanis, *Eſch*, Arnus, Tiberis. Padus recipit ex Alpibus Duriam, Ticinum, Abduam, Ollium, Mincium. Parte altera ex Apennino, Granam, Tenerum qui *Stura*, Bormium, Seraiam, Gabellum, Trebiam & Rhenum, qui fluit per Bononiam. Vix autem duæ tertiæ partes Italiæ habent flumen nauigabile. Tiberis recipit Clanim *Cliani*, Narem, *Nera* & Anienem, *Teuerone*. Poſt Tiberim ſequuntur Liris, nunc *Garigliano*, Vulturnus, Silurus, Sybaris, quem nunc vocant, *Cocito*. Inde pergentibus ad Mare ſuperum occurrunt, Aufidus, *Louanto*, Hora-

Horatii verſibus & clade Romanorum aduerſus Aſdrubalem clarus: poſtea Aternus, *Poſcara*, Metaurus, *Metro*, cuius in ripa Aſdrubal Annibalis frater cæſus fuit. LACVS in Tranſpadana regione ſunt, Verbanus, *Lago Maior*, qui Ticinum recipit, Cerelius, *Lago di Lugano*, Larius, *Lago di Como* qui recipit Abduam, Sebinus, *Lago d'Iſeo*, qui Ollium tranſmittit. Benacus, *Lago di Garda*, per quem fluit Mincius. In Hetruria, Peruſinus, qui & Traſimenus, & Vulſinus.

In fronte Italiæ eſt PEDEMONTIVM, in quo Auguſta Taurinorum, *Turin*, Auguſta Prætoria, *Oſta*, Saluciæ. MONSFERRATVS habet Albam Pompeiam. LIGVRIA, Genuam In LOMBARDIA præcipuas tenet Ducatus Mediolanenſis: Supra eum ſunt RHÆTI; quorum vrbs Curia, *Coyre*, & ad Abduam VVLTVRENI, quos quum tenerent nuper Hiſpani, extructa ante aliquot annos arce *Fuentes*, & occupata Clauenna, ope & armis Chriſtianiſſimi Regis Ludouici XIII. in priſtinam libertatem reſtituti ſunt, hac lege, vt ſola fides Catholica illic obtineat. Parte altera verſus mare Adriaticum eſt

FORVM IVLII, in quo Aquileia; Est ISTRIA, in qua Iustinopolis: est CARNIOLA, in qua Labatus. est TIROLENSIS Comitatus. Est Marchia TARVISINA: Sunt VERONA, VICENTIA, PATAVIVM, VENETIA, BRIXIA, MANTVA, & cis Padum PARMA. Romandiola iuris est Pontificum cum Ferraria, ex donatione Pipini & Caroli Magni, Regum Francorum. Hic fuit Exarchatus Rauennensis, siue Flaminia. VENETORVM Resp. imprimis potens est. Possidet ea Corcyram in ipso Sinus aditu sitam. Tum vicinas Peloponneso, Cephaleniam, Zacynthum, & Nerigum: inque Ægeo Zaram, & Cretam. Sequitur postea Magnus Ducatus HETRVRIÆ, *la Toscane*, in quo ad Arnum flumen Pisa, Luca, Florentia: Et in mari Insula ILVA, cuius vrbs Cosmopolis condita est à Cosmo Mediceo. Tum Tractus SENENSIS, PERVSINVS, ORIVETANVS, PICENVS, MARCHIA ANCONITANA, DVCATVS SPOLETINVS. Post hæc occurrit, LATIVM, *Campagne de Rome*, in quo Roma, sedes Pontificis M. qui nunc est Vrbanus VIII.

& vicina Romæ Oſtia, Præneſte, *Pilaſtrina* Tibur, *Tiuoli*, Alba. Mons Cæcubus eſt in ſinu Caietano. CAMPANIA, *Terradi Lauoro*, habet Capuam, & verſus mare Puteolos & Baias. vbi veterum ſtructurarum monumenta & deliciarum reliquiæ ſpectantur. In Regno Neapolitano eſt Neapolis. Montes ſunt Veſuuius, *le mont de Somma*, Maſſicus, Falernus, *Mondragone*, In Aprutio ſunt Aquilia, Sulmo, Lancianum, Ortona. In Calabria, Policaſtrum & Regium. In Apulia Daunia, *Apuglia Plana*, Aſculum, Manfredonia. In Peucetia Barum, à quo regio Barenſis nomen traxit, Polinium, Tranum, Venuſium. In Salentinis ſunt Hydrus *Otranto*, Callipolis, Brunduſium.

INSVLÆ circa Italiam ſunt CORSICA Genuenſium. SARDINIA & SICILIA Regis Hiſpaniarum; minores ſtudio omitto. Gallinariam, Georgonen, Caprariam, Palmariolam appoſitam Plumbino, Iſchiam, Prochyten, Capreas, fœdis Tiberii obſcœniſque libidinibus decantatas. MELITA ad Africam refertur.

STIRIA Carinthiæ verſus Orientem

entem obiicitur. Habet amnes, Sciram, Muram, Drauum: Vrbes, Brugam, Grazium, Marchpurgum. SCLAVONIA, Illyrici veteris pars est, sita magna sui parte, Sauum inter & Drauum. CROATIA, Hungariæ vicina est. LIBVRNIA vicinior est sinui Adriatico: eamque sequitur Austrum versus, DALMATIA, in qua sunt, Sara, Sebennicum, cum vrbe Spalato, cuius Episcopus M. Antonius de Dominis ad Ecclesiam Catholicam à qua recesserat, reuersus est, ac nuper Romæ extinctus. Habet eadem Dalmatia Stridonem, patriam B. Hieronymi. BOSENA ad amnem iacet sui nominis. SERVIA est veterum Mœsia superior, adfinis Macedoniæ ex parte sui Orientali. VVALACHIA Seruiæ Rasciæque obiicitur ab oriente: Amnem habet Alutam, qui se in Danubium præcipitat supra Nicopolim. MOLDAVIA & PODOLIA tenentur à Poloniæ Rege contra Turcam.

ROMANIA est ipsissima Thracia, habetque ad Bosporum Constantinopolim, sedem Imperii Orientalis, quæ antea Byzantium dicta fuit, nunc

vocatur *Stamboli.* Et quia eadem vocata fuit noua Roma, idcirco regio vicina vocatur Romania. Vrbes in Romania præter Byzantium sunt, Pera, Nicopolis ad Nessum flumen, Philippopolis ad Hebrum, Adrianopolis, Traianopolis, Selymbria in littore Propontidis. BVLGARIA in extrema Europa inter Hæmum & Danubium sita est. TAVRICAM Chersonesum quæ *Gazaria* dicitur, insident Tartari Precopenses, subacti nunc à Turca. In GRÆCIA primo occurrit trans Danubii decurrentis ripam dexteram, MACEDONIA, cum THESSALIA, inde ACHAIA, cum BOEOTIA, ac denique PELOPONNESVS. In Boeotia sitæ sunt Thebæ, & Thespia. Ad mare Ionium sitæ sunt, Epirus, *l'Albanie.* ACARNANIA, *Acarnanie,* & ÆTOLIA. MONTES decantatissimi sunt, Athos *Monte Santo*, Olympus, Pelion, Pindus, Othrys, in Thessalia. Ceraunii in Epiro: Parnassus, Helicon, Hymettus in Achaia. FLVMINA, Strymon, Alyacmon, Peneus, Sperchius, Achelous, Asopus. VRBES, Thessalonica, Philippi, Amphipolis, Pharsalis aliæque. PROMONTORIVM nobi-

nobile Actium, ad quod commissa Pugna Actiaca. Sinus sunt Acarnanicus, ad quem Olpæ, nunc *Soppote*, Corinthiacus, *Golpho di Lepante*, cui adsidet Naupactus, Sarronicus, *Golfo di Engia*, Thermaicus, *Golfo di Thessalonica*. INSVLÆ in Ionio, Corcyra, *Corfu*, Nerigus, Cephalenia, Naxus, Ithaca: Zacynthus, inque Ægæo, *l'Archipelago*, Creta centum quondam Vrbibus clara, cum labyrintho. Postea EVBOEA, quæ Euripo disiungitur à Bœotia. In Ægeo sunt CYCLADES, quarum notissimæ Delus & Andros, SPORADES, in quibus Icaria, Samos, Pathmos, Claros, Chios, atque aliæ.

PELOPONNESVS *la Moree*, Isthmo adhæret continenti. in ea fuere populi Corinthii, Sicyonii, Elei, Messenii, Lacones, Argiui, & in medio istorum Arcades. Flumina, Ele, Orum, Peneus, ad quem PIsa Olympica, & Alpheus. Messeniorum Panisus, Lacedæmoniorum Eurotas, ad quem Sparta siue Lacedæmon, Argiuorum Inachus ad quem Mycenæ. Montes Pholoe, Stymphalus, Taygetus.

IV. AFRICAM veterum non-

nulli Nilo ab Aſia diſiunxere; nos Sinu Arabico. Eſt ergo Africa nobis Peninſula, cuius Iſthmus eſt inter Mare Mediterraneum & Sinum Arabicum: extendit autem ſe vtrimque trans Tropicos, maxima ſui parte ſubiecta ſolis ardoribus, ſicca, arenoſa, ſerpentibus vſque adeo ſcatens, vt alibi deſerta ſit, alibi non niſi ab ocreatis agricolis proſcindi poſſit. Quæ trans Æquatorem ſita ſunt, non deſcribuntur à Græcis aut Romanis ſcriptoribus. Eſt autem in ea ſtatim ab Iſthmo Ægyptus, inde Marmarica, & Cyrenaica, quæ & Pentapolis dicitur; tum Byzacium, & Africa ſiue Libya propriè dicta: adhæc Numidia, ac denique Mauritania, & quidem duplex, Tingitana & Cæſarienſis. ÆGYPTVS Nili oſtiis continetur, quorum extrema ſunt, Orientem verſus Peluſiacum, vbi Damiata; verſus Occaſum Canopicum, vbi Alexandria & Pharus; loca Francorum Regum expeditionibus clara. Reliquum Africæ latus vſque ad Fretum Gaditanum vocant vulgo BARBARIAM: ſuntque in ea emporia, Tripolis, Africa, Tunis, Goleta vicina Carthaginis ruinis, Hippona, *Bona*, Algerium

rium nec procul à Frero, in sinu, sita est
arx *Penon de Veliz*, Gothorum vel Saracenorum opus.

TINGITANA Austrum versus Atlante monte eminentissimo terminatur; versus ortum Malua fluuio separatur à Prouincia Cæsariensi: versus Septentrionem est mare Mediterraneum: ad Occasum Oceanus Atlanticus. In ea sunt montes Abyle & Heptadelphi. Regna hodie Fessæ & Marocci. FESSANVM regnum habet Prouincias septem. 1. est Tremizen quæ nunc Sæuia, in quæ vrbes olim XL. hodie memorantur Oranum ad littus, Tremezen, Anafa, Mancora, Rabatum, Menzala, Nuchele, Adendum, Tegegiltis, Madaranianum, Dazia, Azarfa. 2. Fessa, in qua vrbes, Sala, Mequines, Fessa, quam triurbem merito dixeris; constat enim oppido veteri, nouo, & medio. 3. Asgaretta, in qua Laracha, Alcazara, Aizil. 4. Habata in qua Ezagena, Benireudia, Amergo, Tenzerrum, Aguila, Bezatum, Tetuana, Tingio, & Ceuta, quæ veterum Septa est. 5. Errifana, in qua Beatis, Vellezum, Hiellezium, Tagaza, Geba,

& Megima. 6. Garetia iuncta regno Tremezen, habetque opida, Melilla, quæ Ptolemæo vocatur Ryſſadirum, Caſſacam, Teznotam, & Megenum. 7. Eſt Chauſs, vicina Numidiæ, in qua Teuretum, Dudubum, Tezara, Ainelginunum, Mehedia, Vmeginnabe, & Garcliuum.

MAROCVM creditur eſſe Bochi Regia; ſunt qui malint eſſe Bocanum Himerum, adſidet autem Tenſiſto flumini, quod Nubienſis Geographus vocat Tanſiſt: habuit vrbs ipſa quondam C. millia ædificiorum, portas XXIV. abéſtq; non procul ab Agmeti anguſtiis, per quas ad Lamptunias ſolitudines, itur. Prouinciæ illi ſubiectæ ſunt ſeptem, inter quas Ducala, & Tedela.

CÆSAREENSIS Mauritania eſt Salluſtii Numidia: ſed poſt conditam Iuliam Cæſaream iuncta eſt Mauritaniæ: clauditur verſus ortum Ampſaga flumine. noménque habet ab vrbe primaria quam hodie vocant, *Alger*. Fuit autem Numidia Maſaniſſæ Regis nomine celebris: vrbes habuit, Iuliam de qua iam dixi, Arſenariam, Ruſcibar, Ruſibirſim, Saldas.

In

In AFRICA siue LIBYA propriè dicta fuere Hippo Regius, Aphrodisium, Vtica, Carthago, Tunis, Maxula. Syrtes duæ, maior minorque: Amnes Rubricatus, Bagrada, Triton.

BIZATIVM Lybophœnices primi coluere, estque Africæ ea pars, in qua duæ illæ sunt Syrtes: vrbs primaria Hadrymettus, fluuius Cyniphs. CYRENAICA siue Pentapolis quinque habet vrbes, quarum præcipuæ sunt Arsione & Berenice. Cæterum confusis veterum limitibus auctoque Arabum Mahumetanorum imperio omnia ista nunc subsunt Regi Tunetano, qui ditionem istam in quatuor prouincias distinxit. 1. est Constantina, in qua vrbes nouem, Collobesus, Ruscicada, Tacaccia, Hippo, Biserta, Constantina, Milia, Tifesa, & Tebera, 2. Tunetana, in qua vrbes quatuordecim. Vtica, quam Itali hodie vocant Porto Farina, Carthago, Tunes, Camartia, Abdirana, Nebilis, Hamametha, Clupea, Heraclia, Singul, Monasterium, Tabulba, Aphrodisium, Ruspina. 3. Tripolitana, continet Menigem insulam, quæ Lothophagitis, nunc Gerbi: adhæc, Zo-

roatam, Lepidem, ipſamque Tripolim Aſiaticorum coloniam, 4 eſt Zebenſis, ad quam interiora Africæ Numidiæque pertinent. In hac eſt mons Atlas, qui ex Marmarica ortus, ſe in occaſum late ſpargit, ac iuxta fauces Suſi amnis, qui Meſſam tergeminam vrbem alluit, in Oceanum ſe fundit Atlanticum.

Prope Marocum eſt Promõtorium Cantin, & in Oceano Inſula Maderæ, & magis Auſtrales, INSVLÆ CANARIÆ. Sequitur poſteà Regnum, GVALATÆ, cum Promontorio Albo, *Cabo Blanco:* cui Auſtrum verſus obiicitur Promontorium VIRIDE, *Cabo Verde*, à quo vicinæ inſulæ vocantur. Virides, *isles de Cabo Verde*, Decimo ab Æquatore gradu occurrit Promontorium, *Serra Lionna*, vbi littus in Orientem curuatur, habetque Regnum GVINEÆ auriferum, Sub Æquatore eſt INSVLA S. THOMÆ, cui ſupra infraque adiacent inſulæ, PRINCIPIS, *Iſola del Principe*, ANNI BONI, *de Anno bono*, vbi iam littus ad gradum vſque xxxv. in Auſtrum porrigitur: quo in tractu eſt Regnum CONGO, vel MANICONGO, & Regnum ANGOLA: tum

tum Promontorium Bonæ Spei, *le Cap de bonne Esperance*. Vnde se iterum littus in ortum æstiuum curuat, extenditque etiam trans Æquatorem vsque ad Promontorium Aromata, quod vulgo vocant *Cabo de Guardafu*, & ostium sinus Arabici. In continenti sunt MONOMOTAPA, MOZAMBICA, & ad Sinum Arabicum, ADEL, cum Insula Zocotora, aloës optimi feracissima, quam Ptolemæus vocat Dioscoridum. Insula nobilis MADAGASCAR, siue D. Laurentii à Tropico Capricorni ad XII. vsque ad gradum ab Æquatore porrigitur. Interius in Africa sunt, BILEDVLGERID, NVBIA, & REGNVM ABYSSINORVM, potentissimum. Sunt autem Regis hi fere tituli .·. .·. .·. Supremus meorum regnorum, à Deo vnicè dilectus, columna fidei, ortus ex stirpe Iuda filius Dauid, filius Salomon, filius columnæ Sion, filius ex semine Iacob, filius manus Mariæ, filius Nahu secundum carnem, filius sanctorum Petri & Pauli secundum gratiam. Imperator superioris & inferioris Æthiopiæ, & amplissimorum Regnorum, iurisdictionum, & terrarum, Rex Goæ, Caffares, Angolæ,

 Barn,

Barn, Baliguaza, Adoæ, Vanguæ, Goyamæ, vbi Nili fontes sunt, Amaræ, Baguamodri, Ambeę, Vanguci, Tigremahon, Sabains, quæ patria est Reginæ Sabæ; Barnagassi, & Dominus vsque in Nubiam, quæ in Ægyptum extenditur. Amnes nobilissimi Africæ sunt, Mulucha, qui Mauritaniam finit, Ampsaga qui Numidiam. Nilus, insulam faciens Meroen, quæ nunc dicitur *Gueguere*, & Niger. Ad Nilum fuit Memphis, nunc est Cairus, cui vicinæ Pyramides. Lacus sunt ZAIRE & BORREO. Montes præcipui, Heptadelphi, Abyle, Atlas, Lunæ. Porrò Atlas sic per Africam discurrit, sicut per Asiam Taurus, per Europam Alpes. DESERTA Africæ sunt, *Tegazza*, *Barcha*, *ELsocar*. *Henr.* PROMONTORIA si à Gadibus proficiscare, *Cantin* quod Ampelusiam vocat Mela; *Dalguer*, *S. Maria*, *Blanco*, *Verde*, quod est veterum Hesperion keras, *Roxo*, *Vorga*; *de las Palmas*, *de las Baxas*, *de tres punctas*, *de S. Paul*, *de sainct Benoist*, *de Lopes Consalues*, *de Primero*, *de Lerdo Arcas* *Negro*, *Cenertan*, *de Bonna Esperanza*, *de Correntes*, *de Guardafu*.

Totus vero Tractus Ægypti qui ad Sinum Erythræum extenditur, olim tribu-

tributus fuit Asiæ, nunc pertinet ad Africam. In eo Tractu hoc est memorabile; quod nullum flumen inde se exoneret in Mare rubrum. Ipsum illud mare hodie vocatur Italis *Mar Russo*: Arabibus Calzem, Hebræis, Iam Suph. Scatet autem insulis, & cæcis vadis. Fretum siue ostium sinus vocant hodie Babel-mandel. Merces Africanæ sunt, Ebur, Aurum, dactyli, coria caprina, bubula, aliaque: adhæc Zibetum, Psittaci, Simiæ, Elephantes.

V. ASIAM ab Europa diuidunt Tanais fluuius *Don.* Mæotis Palus, *Mardel Zabache.* Bosporus Cimmerius, B*occadi S. Ioanni.* Pontus Euxinus, *Mar Maggiore.* vel M*ar Negro.* Bosporus Thracius, *Stretto di Constantinopoli.* Propontis, *Mar di Marmora.* Hellespontus, B*ras de S. George*, vel *Destroit des Casteaux.* Mare Ægæum *Archipelago*, & Mare Syriacum. Ab Africa Isthmus, & Sinus Arabicus, cætera clauduntur Mari Arabico, Oceano Indico, Eoo, & Sarmatico. Vna autem Asia sua magnitudine æquat Europam & Africam simul iunctas. Diuidetur autem ea rectè à nobis in partes septem. 1. habebit ditionem Impera-

peratoris Turcarum II Moschi ditionem Asiaticam. III. Terras Magni Tartarorum Chami. IV. Persarum Dominium. V. Indiam vtramque, tum eam quæ est intra Gangem, tum eam quæ est extra. VI. Sinas. VII. Insulas Eoas.

TVRCARVM Imperio nunc præest Sultanus Amurathes, post Sultanum Osmam, & Sultanum Mustapham. Eius in Asia partes sunt istæ. NATOLIA, quæ est Asia minor. SYRIA, ARABIA, cum Insulis ad Asiam pertinentibus, Tenedo, Icaria, Chio, Carpatho, Rhodo, Cypro. Hisce omnibus in Asia præsunt XXIX. Beglerbegi: nimirum Natoliæ, qui præfectus est vndecim Prouinciis Caramaniæ, qui septem, Sinas, Tocati, Dulgarid, Aleppi, qui subiectas habet VII. Præfecturas, Cham, siue Damasci, qui decem: Tripolis, qui V. Maras, Diarbech, Bagdat quæ est Babylonia, qui XVIII. Balsas ad ostium Tigris, Carman, Aden, seu Gemen quæ est in Arabia Fælice, habetque sibi subiectas præfecturas V. Ghebetz, quæ est in Cypro, Scheherezul, quæ est in Assyria. Vnan, in finibus Persarum præfectus XIII. Prouinciis. Ar-

zerum.

zerum in Armenia maiore, qui III. Tiflu, Tschildir, qui IX. Sochum, Cars, Temircapi, Batin in finibus Georgianorum: Siuam seu Mediæ: Fassæ in Mangrelia, Reuan, & Somachiæ. NAVALIA Turcæ quatuor in vniuersum sunt, vnum in Pera, pro vrbe Constantinopolitana. Secundum Callipoli, pro Ponto Euxino. Tertium in Zues pro sinu Arabico, Quartum in Balseram ad tuendum sinum Persicum.

MARE Caspium *de Sala* vel *Bachu*, in hac parte est, quod falso crediderunt Veteres Sinum esse Oceani Septentrionalis, vndique enim terris clauditur: exonerant se in illud ab occasu Araxes, à Septentrione Rha, ab ortu Iaxartes & Oxus, ab Austro Cyrus. AMNES in Pontum Euxinum influentes sunt Thermodoon, Iris: PONTI, Halys: GALATIÆ, Parthenius, & Sangarus: BITHYNIÆ, Rhindacus: In Ægæum influunt ex PHRYGIA, Simois & Scamander, Ex LYDIA Caycus & Hermus. Caystrus & Mæander ex CARIA. Xanthus ex LYCIA. Cataractes ex PAMPHYLIA, siue *Caramania*, Cydnus ex CILICIA, qui

Tharſum, Pauli Apoſtoli patriam, præterlabitur. Orontes ex SYRIA, cui adſidet Antiochia: Iordanes ex PALESTINA. LACVS ingens Aſphaltites, in quem ſe effundit Iordanes. Hic ex Libano duobus capitibus oriens, Ior, & Dan, per Samachoniten lacum & mare Tiberiadis ſe exonerat in eum quem dixi Aſphaltitem lacum vel Mare mortuum. VRBES Aſiæ præcipuæ nunc ſunt, Theodoſia *Caſa*, & Trapezus *Trebizonde*. Fuerunt quondam Amaſus, Pruſa, Chalcedon, Abydus, Troia, Smyrna, Colophon, Epheſus, Miletus, Patara, Tarſus, Antiochia, Tripolis, Berytus, Tyrus, Sidon, Ioppe *Iaffa*, Aſcalon, Azotus, Gaza, Damaſcus, Hieroſolyma, quam Ælius Adrianus à ſe Æliam vocari voluit. MONTES PHRYGIÆ Cimon & Ida, cuius pars Gargara. LYDIÆ Siphylus, CARIÆ Cadmus: Sunt etiam in hac Aſiæ parte Taurus & Antitaurus, itemque Libanus & Antilibanus. In CYPRO ſunt vrbes famoſæ, Salamis, quæ nunc Famaguſta, Amathus, Paphus, & Nicoſia.

ARABIA triplex eſt, Petrea, in qua Petra opidum; Deſerta, inter Ægyptum

gyptum & Petream: Fælix inter Mare Erythræum & Persicum. In deserta sunt montes Sina & Horeb, vbi Deus Mosi tabulas legis dedit.

Populi confines, Moabitæ, Idumæi Iudæi, Galilæi, Samaritani. Tituli Magni Turcarum Imperatoris hi sunt. Imperator .˙..˙..˙. Filius .˙..˙..˙. semper victor. Ego, qui per infinitas gratias Omnipotentis, & abundantiam miraculorum Principis Prophetarum, sum Imperator Augustorum Imperatorum, distributor coronarum ac diadematum inter maximos terræ Principes, minister duarum sacratissimarum & augustissimarum vrbium & pulcherrimarum totius orbis, Meccæ & Medinæ, protector sanctæ Hierusalem, Dominus maximæ partis Europæ, Asiæ, & Africæ, victrici nostro ense partæ, scilicet regionum & regnorum Græciæ, Themisuar, Bosnæ, Segeti, Natoliæ, Caramaniæ, Ægypti, omnisque terræ Parthorum, Curde, & Georgianorum, portæ ferri, regionisque Principis paruorum Tartarorum, Cypri, Diarbequir, Aleppi, Erserum, Damasci, Babylonis, Barzaræ, Arabiarum, Abech, Tunis, Tripolis, Barbariæ & plurimarum aliarum regio-

gionum, insularum, fretorum, portuum, populorum, familiarum, generationum, & infinitarum myriadum præstantissimorum militum qui sub nostro obsequio requiescunt & sub mea iustitia, qui sum Imperator. *** Filius Imperatoris ****, Imperatoris Mahumet, Imperatoris ***, Imperatoris ***, & Imperatoris .·. .·. .·. gratia Dei, refugium præcipuorum Principum Mundi, & asylum honoratissimorum Imperatorum.

MAGNVS MOSCORVM siue Russorum Dux præterea quæ in Europa tenet, ingentes habet regiones in Asia, confines Tartaris, vt sunt PEZONR, CONDORA, PERMIA, DVVINA, OBDORA, vsque ad Volgam flumen. Tituli Ducis hi sunt .·. .·. .·. Gratia Dei Imperator & Dominator totius Russiæ, magni Ducatus Volodimiræ, Moscouiæ, Nouogrod, magnæ Pskouiæ, Smolenskiæ, Thueriæ, Ingariæ, Permiæ, Wiathkiæ, Bulgariæ, &c. Dominator & magnus Princeps Nouogrod regionis inferioris, Czernigol, Retzan, Wolochdæ, Bsouiæ, Bielloy, Rostouiæ, Iarosloviæ, Poloczkiæ, Vdor, Obdoræ, Condimiæ, &c.

PERSI-

PERSICVM Imperium transmisso Euphrate sequitur, estq; proximum ei Mare Caspium, quod vndique terris clauditur. Terminus Persarum Imperii est Indus amnis. Sunt autem in eo MEDIA, ASSYRIA, SVSIANA, MESOPOTAMIA, PERSIS, PARTHIA, HYRCANIA, MARGIANA, BACTRIANA, PAROPAMISVS, ARIA, DRANGIANA, GEDROSIA, & CARMANIA, Flumina, Euphrates, & Tygris, qui in Armenia orti diuersis fontibus, postea iunguntur, effunduntque se in mare Persicum siue Rubrum. Mons Taurus variis nominibus pro locorum situ appellatur per totam Asiam, Imaus, Emodus, Paropamissus. Vrbs in sinu Persico memorabilis est, *Ormus*, quam superiore anno qui erat 1623. eripuit Persa Hispano.

TARTARI Septentrionalia Asiæ tenent à Mæotide vsque ad Oceanum Eoum, neque est vllius in toto orbe maius latiusque Imperium. TARTARIA DESERTA multas hordas habet. ZAGATAI est Scythia intra Imaum, nomine à Sogdianis petito. CATAI regnum cælo, soloque beatis-

beatissimum. TANGVT est Scythia extra Imaum, cum Serica regione vicina Sinensibus. Vrbes præcipuæ sunt, Combalu, Samarcanda, Caindus. Caffa, quæ est in Tartaria Præcopensi, est veterum Theodosia. Quinsai vrbem totius orbis maximam solus memorat Paulus Venetus, qui de ea stupenda narrat, fidemque excedentia. Pertinent autem ad Septentrionalem Tartariam Samoitæ, oppositi freto Weygaz. Flumina præcipua sunt, Pulisachnis, Caromora, Quiantu, & Quiam, quorum istum aiunt latissimum esse & profundissimum.

INDIAM Ganges mediam secat, quo fit, vt pars eius Persis vicina, siue occidua, vocetur India intra Gangem, altera vero, extra Gangem. Illam hodie appellant *Indostan*: suntque in ea CAMBAIA, BISNAGAR, in qua vrbs GOA, CALICVT, NARSINGA, cum Insulis CEILON, & MALDIVIS, quarum numerus ignoratur. In Transgangetana sunt, BENGALA, PEGV, & ingens Promontorium in quo Malacca. Eidem accensetur quoque SVMATRA insula, quam Plinius & Pto-

Ptolemæus vocant Taprobanam; describuntq; exactius quam nobis hactenus innotuit. Merces Indiæ sunt aurum, sericum, gemmæ, vniones, aromata, vt piper, caryophylli, nuces myristicæ, cinnamomum, rhabarbarum, aliaque.

SINARVM regnum in Zona temperata situm est; terminaturque Mari Eoo, India, & Tartaria, à qua per spatium CCCC. leucarum, vbi natura montium munimentum non dedit, muro discluditur, humana industria exstructo. Regio amplissima est. Prouinciæ in ea CL. Metropoles CCXXV. Castella maiora MCLIV. Municipia CCCCXX. Villarum pagorumque numerus innumerus. Incolarum summa excrescit ad LXX. myriadas. Vrbes præcipuæ sunt *Panquin* & *Nanquin*, Ciues ibi & per omne regnum ingeniosi atque industrii: Typographias, Tormenta bellica, cum vsu pulueris sulphurei, aliasque artes habuerunt ante nos.

INSVLÆ MARIS EOI sunt IAVA MAIOR, BORNEO, ferax aromatum, CEILAM, MOLVCCÆ quinque, Ternate, Tidor, Mutir, Machiam, & Bachian, occupatæ

à Ba-

à Batauis, qui etiam possident Amboynam & Bantam. LVCONIAM, PHILIPPINAS, & IAPONIÆ partem tenet Hispaniarum Rex. Abundat autem Iapona gento: cæteræ insulæ gemmis, vnionibus, aromatibus.

VI. Superest spectanda AMERICA, inter Mare *del Zur* & *del Nort* interiecta; eam dubia perdiu suspicione, postea accuratiore Christophori Columbi, Cortesii, Valboæ, Pizarri, Americi Vesputii, & Ferdinandi Magellanis inspectione cognitam descriptamque ob ingentem amplitudinem statim NOVVM ORBEM vocauere: inuenta est autem anno M. CCCCXCVII. regnante in Hispania Ferdinando Aragonum Rege. Diuiditurque in Septentrionalem & Australem, quas partes connectit Isthmus Dariensis. In illa sunt ESTOTILANDIA, TERRA LABORATORIS, CANADA, NOVA FRANCIA, NORVMBEGA, VIRGINIA, FLORIDA, IVCATAN, NICARAGVA, NOVA HISPANIA, CALIFORNIA & QVIVIRA Interius NOVA GRANATA, & NOVA HISPANIA. In hac sunt, CASTELIA AVREA, PLOPAIANA,

IANA, PERVVIA, CHILI, CHICA, & BRASILIA. Peruuia sub Karolo V. detecta est anno M. D. XXX. Brasiliam commendant portus Fernamboci, & *Totos sanctos*, prouentu saccari nobiles, quorum hunc Bataui quum anno M. DC. XXIV. occupassent, deserere iterum coacti sunt.

Amnes præcipui sunt, Paragnian, fluens per Nouam Franciam, Maragnion, qui idem vocatur fluuius Amazonum, per Meridionalem Americam labens. Fluuius Argenteus, *Rio de la plata*. Hi omnes exonerant se in Mare *del Nort*. In oppositum vero mare siue Pacificum, quod vocant *del Zur*, nullus (quod mirum est) eximius amnis labitur: tantum inter Californiam & Nouam Granadam Caramara fluuius se iniicit in Sinum Vermilium. VRBES in America præcipuæ sunt Cusco, Mexico, Quito, Hauana, Nombre de Dios. Insulæ in sinu Mexicano sunt, CVBA, HISPANIOLA, quæ & S. Dominici insula vocatur, IAMAICA, quæ & S. Iacobi dicitur, S. IOANNIS, quam Boriques nominant, MARGARITA quibus prætexuntur ea quæ vocantur ANTILLAS vel Camercanæ insu-

insulæ, quæ omnes Hispano subiectæ sunt. Vlterius ortum versus in patente Oceano ad gradum latitudinis XLVIII. sunt AZORES, siue Flandricæ, ad quarum meridianum acus magnetica recta in Septentrionem fertur. Merces Americanæ sunt Argentum, Coria, Sal, *Conciniglia*, Gemmæ, Vniones.

Nunc Terris peragratis aperienda quoque sunt MARIA: est enim homo animal amphibium, & non minus mari præest quam terræ: sed illi ob hanc. Maria igitur partim terras subeunt, partim circumluunt. illud vbi fit, Sinus est; hoc Insula. Mare autem quoduis terras subiens vocari potest Mediterraneum, sicut est; quod vero ambit, vocatur Oceanus: Mediterranei tamen nomen singulariter illi Sinui adhæsit, quod per Fretum Herculeum immissum, Europæ, Africæ, atque Asiæ oras non tantum tangit, sed etiam terminat, Id Græci Latinique interius vocant. Arabes, Damascenum. In eo sunt, MARE IBERICVM, BALEARICVM, GALLICVM, LIGVSTICVM, TYRRHENVM siue HETRVSCVM, SICVLVM ADRIATICVM, IONIVM, CRETICVM, ÆGÆVM, *Archipelago*, cuius pro insularum

numero varia nomina. nam à Myrto, Myrtoum, vt Icaria Icarium, ab aliis Rhodium, Carpathium, Lesboum, HELESPONTVS *Bras de S. George*. PROPONTIS, *Mar di Marmora*. BOSPORVS THRACIVS, *Saretto di Constantinopoli*; Hellesponto Xerxes, Thracio Darius in Europam irrupit. Ad hæc PONTVS EVXINVS, *Mar, Maggiore*. BOSPORVS CIMMERIVS, *Bocca S. Ioanni*, Palus MOEOTIS, *Mar della Tana*, Scythis *Temerida*, in quem influit Tanais, quem Scythæ *Silim* vocant. Littora autem Asiæ atque Africæ ab Hellesponto stringenti, occurrunt hæc maria, Carium, Rhodium, Pamphylium. Cilicium, Syrium, Phœnicium, Palæstinum, Iudaicum, Ægyptium, Cyrenaicum, Lybicum, Numidicum, Mauritanicum.

Alter sinus est Septentrionalis, Codanus, Balthicus, Germanicus, Cimbricus, extenditurque à freto Sontico vsque ad extremas Finniæ & Boddiæ oras. Estque hoc in Finlandia memorabile, quod tribus à Rasseburgo milliaribus Austrum versus inter cautes marinas locus sit, ad quem naues quum appulerunt, vident acum pyxi-

pyxidis nauticæ ſtatim in gyrum verti, nec ceſſare hunc motum, priuſquam vno inde milliari abſceſſerint.

Tertius ſinus quem veteres plerique (nam Herodotus & Ariſtoteles a cæteris diſſentiunt) crediderunt è Scythico Oceano proficiſci, & eſſe MARE CASPIVM, imaginarius eſt, imo erroneus: mare enim iſtud vndique terris cingitur. Eſto ergo nobis Tertius ſinus ARABICVS *Mar di Mecca*, à patria Mahometi. Quartus Perſicus: pertinent autem hi duo ad Mare Erythræum. Quintus Argaricus ſiue Gangeticus, *Golfo di Bengala*.

In Hemiſphærio Occidentali ſiue Americano duo ſunt Sinus memorabiles. MEXICANVS & VERMILIVS.

OCEANVS ipſe pro ſitu aut qualitate varia ſortitur nomina: vocatur Scythicus, Septentrionalis, Glacialis, Cronius, Amalthius ſiue Hyperboreus, Germanicus, Britannicus, Calcedonius (nam Deucaledonius fictitium eſt) Gallicus, Aquitanicus, Cantabricus, Hiſpanicus, Atlanticus, Æthiopicus, Indicus, Sericus, Auſtralis, Eous, Sinenſis, S.Lazari.

zari.

zari, *Mar del Nort, Mar del Sur*, siue Pacificum.

PERIPLVS oræ maritimæ in nostro Hemisphærio sicse habet. A FRETO Weygats vsque ad Promontorium Caninos, RVSSIA est, siue SARMATIA EVROPÆA. Inde ad Promontorium Norwegiæ maxime Septẽtrionale, FINMARCHIA: Vnde ad Fretum Sonticum siue Balthicũ, NORWEGIA. A Freto Balthico vsque ad Albis fluminis ostiũ, est Chersonnesus Cimbrica siue Dania. Ab Albi ad Rheni ostia, littus GERMANICVM. Hinc ad Baionam, littus GALLICVM, variis nominibus, Flandricum, Normannicum, Britannicum, Santonicum, Aquitanicum. A Baiona ad Promontorium Celticum ora est CANTABRICA, *Biscaye*, Inde PORTVGALICA, post quam sequitur BÆTICA, siue Andalusia. A Gadibus & freto Herculeo vsque ad Promontorium Capitis Viridis est AFRICA, Inde ad Promontorium *Serra Lionna*, GVINEA & NIGRATARVM ora. Tũ sequitur Regnũ CONGO, & ANGOLÆ; & ad Caput Bonæ Spei, ZANZIBAR: Postea littus MONOPOTAPÆ; à quo ad Promontorium vsque

Guardafu iuxta Sinum Arabicum, est littus MOZAMBICÆ. Hinc sequitur littus ARABICVM, PERSICVM, INDICVM, & ad Orientalem Oceanum littus SINÆ, Vnde per Fretum Anian reditur ad Mare Septentrionale, & Fretum Weygaz.

PERIPLVS Americanus ex iis quæ diximus nosci potest. In ora maxime Septētrionali nobis cognita sunt freta Dauis & Forbrisseri à quibus ad Promontorium Breton est ESTOTILANDIA cum TERRA CORTEREALI. A Britonum Promontorio vsque ad Caput *de Arenaz* est NORVMBEGA, tum NOVA FRANCIA, & VIRGINIA. Hic se in Isthmum contrahit vasta regio, facto ab Oriente in Occasum ingenti Sinu, qui vulgo MEXICANVS dicitur. Isthmus vtrinque Oceano pulsatur. Promontorium in eo IVCATAN, à quo sursum versus ora Septentrionalis pertinet ad Nouam Hispaniam: inferior siue Australis vocatur NOVA CASTELLA, Hinc ad Promontorium Alinde & fluuium Maragonem sunt oræ CARIBANTIS & TISNADÆ, subiectæ Æquatori. A Promontorio Alindæ vsque ad Cabo Frio quod sub-

subiacet Tropico Capricorni littus est BRASILIÆ, in quo nobilis portus S. Saluatoris. Hinc ad ostium fluminis Argentei, *Roi de la Plata*, sunt TOPINIKINI. Vnde ad Fretum Magellanicum regio CHICA se pandit. Fretum ipsum creditum est vnicum esse dumtaxat, nec posse in mare aduersum nisi eo solo penetrari: Sed ab Isaaco *le Meire* edocti sumus, esse etiam alias vias magis vergentes ad Polum Antarcticum, quibus commodior se aperit nauigatio: quas tamen vias Hispanicæ Tabulæ ante hos annos XXX. editæ, aliæque Venetæ his ipsis vetustiores signauerunt. A Freto igitur isto recta fere se in Septentrionem spargit littus, habens interius Regnum CHILI, vsque ad Promontorium Fortunæ, à quo ad Promontorium S. Iacobi est PERVVIA. Inde ad promontorium Vermilium ora NOVÆ HISPANIÆ. A Promontorio Vermilio vsque ad *Sierra Nouada*, est CALI-FORNIA. A qua ad Fretum Anian, QVIVIRA. Fretum autem Anian creditur Americam ab Asia separare.

Addamus hoc loco aliquid de MARIVM inter se CONIVNCTIONE, nam & hæc res ad Geographiam per-

tinet, quatenus ea Politicæ ancillatur. Iungi ergo posse inter se Maria, quæq; natura primo disclusit disiunxitque, posse remotis impedimentis reddi nauigantibus peruia, docuit nos ipsa natura; Siciliam quippe, quum cont nẽs esset, agroque Brutio adnexa: mare ex Tyrrheno & Hadriatico immissum, adesis Isthmi angustiis intercepit, fecitq; Insulam, & vt ait Poetarum Princeps,

---quum protinus vtraque tellus
Vna foret, venit vi magna Pontus, & vndis
Hesperium Siculo latus abscidit, aruaque & vrbes
Littore diductas angusto interluit æstu.

Auulsit simili modo natura Cyprũ Syriæ, Eubœam Bœotiæ, Eubœæ Atalantem & Macrin, Besbicum Bithyniæ, Leucosiam Sirenum promontorio, docuitq; nos suo exemplo, iungere inter se Maria, sublatis obstaculorum molibus ad vsum commerciorum. Est enim vt Ars Imitatrix naturæ, ita natura Artix dux, magistra, & comes. Hoc modo fretum Gaditanum aiũt ab Hercule perfossum. Sesostrim quoque ferunt Ægypti Regem, & post eum Psammitichum, ac deniq; Ptolemæos, ducta ex Nilo in sinum Arabicum

cum fossa, conatos esse nauigabilia inter se reddere maria, internum siue Mediterraneum, & Æthiopicum. Fuit quoque consilium Seleuco Nicatori, Pontum Euxinum iungere Mari Caspio. Nero Imperator Isthmum Corinthiacum perfodere conatus est, & ex Peloponneso insulam facere, ne ex Ionio in Ægæum proficiscentibus opus esset periculosissimum Maleæ promõtorium præternauigare. Carolus Magnus Francorum Rex, & primus Imperator, quum expeditionem meditaretur in Græcos, fossam ducere instituit ab Alemone in Radantiam, vt cõmeabilia inter se efficeret Oceani & ponti littora, possetque exercitus suos & castrensia impedimenta ex Oceano, Mosa, & Mosella in Rhenum, inde in Mœnum amnem, postea in Regnesum & Radentiam, inq; Alemonem & Danubium deducere, atque ita secundo amni vsque in Pontum Euxinum deferre. Sed & ante eum Lucius Vetus, qui imperante Nerone exercitibus in Gallia præfuit, Mosellam & Rhenum facta inter vtrumque fossa conatus est nectere, vt copiæ per mare, dein Rhodano & Arari per illam fossam subuectæ, mox fluuio Mosella in Rhenum,

exin in Oceanum deuenirent, sublatisque itinerum difficultatibus nauigabilia inter se Occidentis Septentrionisq; littora fierent: cuius tamen institutum impeditum est à Gracili. In Hispania etiam non semel actum est de perfodiendo Isthmo Datiem, qui Americæ partes connectit, ducendaq; fossa inter *Nonpre de Dios*, & Panaman, vt ita ex sinu Mexicano in Mare pacificum nauigari posset, pateretq, inter duas Americas liber & tutus Hispanis in Indias Orientales itus ac reditus. Statuerat quoq; Franciscus I. Atacen Garumnæ committere, vt ne opus esset iis qui ex portubus Galliæ Mediterraneo mari adsitis in Oceanum Aquitanicum, aut Gallicum, aut Germanicum proficisci vellent, Hispaniam omnem circumnauigare, & præter itinerum moras, pericula, Impensas, alieni quoq; Regis Imperium experiri. Quin & nostro hoc sæculo Præsidis Ieannini sagaci industria inuenta est ratio iungendi Ararim cum Ligeri, beneficio lacus cuiusdam in Burgundia, pari fere octo leucarum interuallo vtrimque ab istis amnibus siti, vt ita ex Massilia portubusque vicinis subuectæ naues in Rhodanum, ex Rhodano in Ararim, ex Arari in

cum

eum quem dixi lacum peruenirent, vnde postea in Ligerim, inque Oceanum secundo amni descenderent. Lacum vocant *Long pendu*, constatq;, ex eo lacu duos amnes fluere, Verbincham & Dunam, quorum alter supra portum Digoini se inuicit in Ligerim: alter prope Verodunum miscetur Arari; vt videri possit natura ipsa Regem nostrum ad tantum opus suis quoq; subsidiis inuitare. Ad quas commoditates illa etiam accedit, quod per canalem Briaræ ex Ligeri in Sequanam ipsamque Parisiorum vrbem Lutetiam, facilis atque expedita possit institui nauigatio. Si ad cæteras Galliæ laudes, de quibus suo loco breuiter dixi, hæc vna posset accedere, haberet procul dubio Gallia Regis beneficio compendiosam, commodam & fructuosam mercium suarum transportandarum, militumque quaquauersum subuehendorum rationem, vitatis longis, lentis, periculosis, ac dispendiosis profectionibus.

SERIES ROMANORVM IMPERATORVM.

Ante Natum Christum.

C *Iulius Cæsar.* Ann. XLVI. Roman.
C. *Cæs. Octau. Augustus.* In huius Imperii ann. 42. Natus est DOMINVS & Saluator Noster IESVS CHRISTVS, & Imperauit ipse adhuc. 14.
C. Tiberius Nero. Ann. à N. C. suscipit Imperii gubernacula XV. fuitq; natione Roman.
C. Caligula. 39. Romanus
Claudius Cæsar. 43. Romanus.
Domitius Nero. 57. al. 59. Romanus.
Sergius Galba. 71. al. 69. Roman.
Syl. Otto. 71. al. 69. Roman.
A. Vitellius. 71. al. 70. Roman.
Fl. Vespasianus. 72. al. 71. Roman.
Titus Vespasianus. 81. Romanus
Domitianus. 83. al. 82. Roman.
Cocceius Nerua. 98. al. 99. Rom.
Vlpius Traianus. 100. Romanus.
Æl. Adrianus. 119. Rom.
Antoninus Pius. 139. al. 40. Roman.
M. Antoninus Philosophus, &
L. Ann. Verus. 163. Romani
Commodus Antonin. 182. al. 183. Roman.
Æl. Pertinax. 194. al. 195. Italus.
Didius Iulianus. 194. al. 195. Mediolanens.
Septimius Seuerus. 195. Romanus
Antoninus Bassian. 214. al. 213. Roman.
Popil. Macrinus. 220. Tingitanus seu Carthaginens.
Varius Heliogabalus. 222. al. 223. Romanus

Alexander

Alexander Seuerus. 225. Romanus.
Maximinus 238. Arabs, quem & Bubulcum dicunt, cum Maximino Filio.
Gordianus, cum Gordian. filio. 238. Roman.
Pupienus & Balbinus. 239. Roman.
Gordianus III. 241. Romanus.
M. Philippus I. cum filio. 247. Arabs.
Decius cum filio. 251. al. 252. Pannonius, ſeu Hungarus.
Gallus Hoſtilianus cum Voluſiano F. & Æmilian. 254. Gall.
Licinius Valerianus cum Galieno. 256.
Fl. Claudius II. 271. al. 270. Dalmata: *cum Quintilio.*
Valer. Aurelianus 273. Dacus.
Ann. Tacitus. 278. al. 279 Pannonius ſeu Hungarus, *cum Floriano.*
Aurel. Probus. 280. Pannonius ſeu Vngarus.
Carus cum filiis Carino & Numeriano. 286. al. 287. Illyric.
Diocletianus Iouius cum Maximiano Herculio. 288
Conſtantius Chlorus cum Galerio (308) *& Seuero, & Maximiano Iuniore, & Maxentio, & Licinio.*
Conſtantinus Magnus 310. al. 312. *cum Dalmatio*. 341. *& Conſtantio II. Conſtante, Conſtantio, Magnentio, Gallo, &c.*
Iulianus Apoſtata. 363. al 365.
Iouinianus. 365. al. 367.
Fl. Valentinianus & Fl. Valens. 366. al. 368. & ſeqq.
Gratianus & Valentinianus II. 382. Hungar.
Theodoſius Magnus. 88 al. 383
Arcadius, Hiſpanus & *Honorius Fr.* 401.
Theodoſius Iunior ſeu II. 412. al. 427.
Valentinianus III. 430.
Martianus Flaccus. 454. al. 453.

Leo

Leo I. Pater & Leo II. Fil. Thraces. 459. al. 46[?].
Ze.io Cilix Isauricus. 474. al. 478.
Anastasius Macedo. 491. al. 494.
Iustinus Subulcus. 518. al. 521.
Iustinianus. 527. al. 528. Illyricus.
Iustinus II. 564. al. 566.
Tiberius II. Constantin. 575. al. 577. Thrax.
Mauritius Cappadox. 584.
Phocas 603. al. 604. terræ Filius.
Heraclius vel *Heracleus.* 611. Apher.
Constantinus III. & Heracleonas. 640. al. 642
Constans II. 643. al. 644
Constantin. IV. 670.
Iustinianus II. 687. al. 686
Leontius. 696. al. 697. Constantinopolitanus
Tiberius Absimarus III. 699. al. 700.
Philippus Bardanes. 713.
Anastasius II. 715. Constantinopolitanus
Theodosius III. 718. al. 717. Cōstantinopolitan.
Leo III. 719. al. 718. Isaurus
Constantinus V. alias *Copronymus.* 742. al. 743.
Leo IV. 777. al. 776. Constantinopol.
Constantinus VI. 781. al. 782. cum matre Irene-Alecto.
Carolus Magnus. 800. al. 801. Primus Imperator Germanicus.
Ludouicus Pius. 814. al. 815.
Lotharius. 841.
Ludouicus II. 856.
Carolus I. dictus Caluus. 876. al. 875.
Ludouicus III. dictus Balbus. 878.
Carolus II. dictus Crassus. 880.
Arnolphus. 890. al. 888.
Ludouicus IV. Gallus. 902. al. 900. vel Francus
Conradus I. 911. al. 912. Francus.
Henricus I. dictus *Auceps.* 919. Saxo.

O tto

Otto I. dictus *Magnus.* 937. Saxo.
Otto II. 973. al. 974. Saxo.
Otto III. 983. al. 984. Saxo.
Henricus II. 1001. ol. 1002. Bauarus.
Conradus II. 1025. al. 1024. Francus.
Henricus III. 1039. Francus.
Henricus IV. 1156. al. 1057. Francus.
Henricus V. 1106. al. 1108. Francus.
Lotharius II. 1125. al. 1126. Saxo.
Conradus III. 1138. Sueuus.
Fridericus I. Barbaroſſa dictus. 1152. al. 1153.
Henricus VI. 1189. al. 1190. Sueuus.
Philippus II. 1198. Sueuus.
Otto IV. 1208. Saxo.
Fridericus II. 1213. al. 1212. Sueuus.
Conradus IV. 1246. al. 1250. Sueuus.
Wilhelmus 1252. al. 1253. Batauus ſeu Hollandus
Alphonſus Hiſpanus & *Ricardus* Anglus Interreg. annos 20. ab an. 1253.
Rudolphus Habſpurgenſ. 1273. al. 1272. Patriarcha ArchiDucum Auſtriacorum.
Adolphus Naſſaenſis ſeu Naſſouicus. 1291. al. 1292.
Albertus I. Auſtriacus. 1298.
Henricus VII. 1308. Lützelburgicus.
Ludouicus V. 1313. al. 1315. Bauarus, hucaliqui Interregnum, alii
Fridericus Auſtriacus. 1314.
Carolus IV. 1347. al. 1348. cum *Günthero* Bohemus.
Wenceslaus. 1376. al. 1378. Bohemus.
Rupertus. 1400. al. 1401. Palatinus.
Sigiſmundus. 1401. al. 1411. Bohemus.
Albertus II. 1438. al. 1439. Auſtriacus.
Fridericus III. 1439. al. 1440. Auſtriacus.

Maxi-

Maximilianus I. 1493. Auſtriacus.
Carolus V. 1520. al. 1519 Auſtriacus.
Ferdinandus 1558 Auſtriacus.
Maximilianus II. 1564 Auſtriacus.
Rudolphus II. 1576. Auſtriacus.
Matthias II. 1612. Auſtriacus.
Ferdinandus II. 1619. Auſtriacus.

FINIS.

arma lucis: ut de in dia

Omin cā Ad Roman.

nuessationibz et ebr

non in cubilibus et imp

non in contentione et e